

HET WEEZENGELD IN DE BRUGSCHE STADSFINANCIEN VAN DE MIDDELEEUWEN. (1)

In de oudstbewaarde stadsrekening van Brugge, loopende van 15 October 1281 tot 14 October 1282, vormt het weezengeld een bijzonder kapittel, zoowel in de ontvangsten als in de uitgaven (2). Eenerzijds werden 6.464 lb. par. door de weezen en hunne voogden in de stadskas gestort; anderzijds bedroegen de uitgaven van weezengelden het totaal van 8.578 lb. par. Het derde deel van de rekening, namelijk de stadsschulden, bevat hoofdzakelijk 49.056 lb. par. aan de weezen verschuldigd.

Bij nader onderzoek van het kapittel van de betalingen aan de weezen, lezen we dat, op tweede Juni 1282, aan de weeskinderen van Nicholaus Ghiselin en Ave-soete van Ardenburgh, de interest van acht jaar veruitbetaald werd, dus van een kapitaal dat negen jaar vroeger, hetzij in 1274, bij de stad werd geplaatst (3).

1) Het is mij een aangename plicht mijn oprechten dank te zeggen aan mijn meester, den heer H. VAN WERVEKE, professor aan de Gentsche Universiteit, die mij bij het opstellen van dit artikel met raad ter zijde stond, en aan den heer JOS. DE SMET, adjunct-conservator van het Rijksarchief te Brugge, die met een buitengewone bereidwilligheid mij zijn handschrift van de stadsrekeningen ter hand stelde.

2) *Receptum de orphanis... Extradatum orphanis...*

3) R. 1281-1282, *Extradatum orphanis*, n° 144: "Item, secunda die junii, orphan. Nicholai Ghiselins, ex Avesoeta de Ardenburgh, pro octo annis: 410 lib. 5 d. "

Dit is overigens geen alleenstaand feit. Er zijn immers nog andere posten, in die rekening en in deze van 1284 vooral, waar we de stad het kroos op weezengeld van verschillende jaren ver zien verleenen.

Verder in de oudste rekening van het Sint-Janshospitaal, dat onder de weezen werd gerekend, vernemen we dat het hospitaal in de stadskas op het belfort, waar de weespenningen verzameld werden (1), 303 1/2 lb. par. heeft gestort (2). Welnu die rekening is volgens L. GILLIODTS-VAN SEVEREN van vóór 1277 (3).

Die 303 1/2 lb. vormen ook wellicht de eerste som die deze stichting bij de stad belegde, want het bedrag van het weezengeld aan het hospitaal verschuldigd in 1282, is nog maar van 750 lb. (4), hetgeen laat veronderstellen dat het de volgende jaren maar weinig penningen bij de stad heeft uitgezet.

Uit al die gegevens mogen we dus besluiten dat de financieele betrekkingen tusschen voorgij en stadskas te Brugge in den loop van de XIIIe eeuw zijn begonnen.

* * *

Te Brugge werden alle beschikbare penningen van de weezen, welk ook hun oorsprong was, onder den naam van *bona orphanorum* of weezengeld, aan de stad toevertrouwd. Het waren, bij voorbeeld, de gereede gelden in de openstaande nalatenschappen der ouders gevonden, de verkoopprijs van onroerende (5) en meu-

1) R. 1305-1306, II, f° 19, n° 1: "Coppine Trevijn in rabate van dat men hem schuldech es ten belefroite, als weese: 6 lb."

2) R. *Sint-Janshospitaal*, 1276: "Nos posuimus apud beelfroet: 303 1/2 lb. parisis."

3) *Encore l'hôpital Saint Jean à Bruges. Ses premiers comptes*. La Flandre, t. VI, bl. 267, in nota.

4) R. 1281-1282, *Debitum orphanis*.

5) R. 1298, f° 37, n° 2: "Item, debet villa Johanni de Ware et Griele filie Walteri Scinkels quam genuit ex filia Georgii: 75 lib., que restant solvende de domo comparata ad opus magistri Johannis de Menino, exinde debent 10 lib. 17 s. 2 d. et... pro arreragio fundi dicte domus quas villa solvit pro ipsis

bilairc goederen, de opbrengst van afgeloste renten (1) en schuldvorderingen (2), verder geldsommen als gift (3) of vergoeding (4) ontvangen of voortkomende van wereldlijke formortuur (5) en later verkregen erfenissen, en die, na aftrek van de eventueele schulden, bij de stad werden uitgezet.

Het bestaan van een weezenkas, waarin de penningen werden geplaatst in afwachting ze in de stadskas terug te storten is een ongegronde onderstelling van

scilicet Waltero Danwilt: 7 lib. 15 s. 3 d. Item, heredibus Walteri Goederix: 58 s. 3 d. Item, heredibus Nicholai Ostkins: 44 d. premissa discomputationis remanet villa debens Johanni de Ware et Griele filie Walteri Scinkels predictis: 64 lib. 34 d. (que Petrus debet scribi sub nomine dicte Griele et addi pecunie sibi tanquam orphano debite). „

1) *Weezenboek* 1340-1341, *Lyfrente*, f° 5 v°, n° 12: " Jacob Vinne, filius Jacobs Vinnes: 108 lb. 15 s., vanden welken alle die achterstellen, die Jacob vors. int jaer 37° toe behorden, waren bachten in den bouc ghescreven met sinen andren weesegehelde, ende doe was hem syn chaerter vul betaeld. Ende van tiden verleden so es men hem sculdich van achterstellen: 157 lb. 10 s. Solutum anno 40°: 20 lb. Item, anno 41: 20 lb.

2) R. 1299, *Villa debet ea que sequuntur*, f° 68 v°, n° 3: " Item, Laurentio, filio Clementis de Wendun ex Heylsoeta de Houtawe: 44 lib. 6 s. 8 d. (scriptum sunt hec summe sub nominibus eorumdem in rotulo computationis orphanum facte in Nativitate Domini anni XCIX). „

3) R. 1282, *Debitum orphanis*, n° 177: " Item, in vigilia Decolationis, orphan. Oliveri Sceppers, ex Maria filia Theodorici de Leia, de elemosina: 37 lb. „ Cf. R. 1294-1295, f° 2. n° 5.

4) R. 1290, *Extradatum commune*, f° 29, n° 3: Item, cum Willelmus, filius Willemani de Houtawe, fuisset vulneratus in expeditione comitis ante Middelburg et exinde mortuus fuerit, scabini contulerunt Betkine et Grielekine, orphanis dicti Willelmi, ex Griela, filia Jacobi Lieiard: 32 lib., que pecunia reservabitur tanquam pecunia orphanum in manibus burgimagistrorum et exinde solvetur ipsis lucrum quolibet anno in Nativitate Beati Johannis Baptiste pro ipsorum sustentatione et si decesserint absque legitimis heredibus ex sua carne, dicta pecunia revertetur ad villam. „ Cf. R. 1299, f° 2 v°, n° 8.

5) R. 1285, *Debitum orphanis*, f° 21 v°, n° 11: " Tunc, orphan. Theodorici de Leia, venientes ex formortura: 18 1/2 lb. „ Cf. R. 1292, f° 41, n° 14; R. 1294, f° 2, n° 8.

L. GILLIODTS-VAN SEVEREN (1). In de rekeningen wordt immers uitdrukkelijk gezegd dat het weezengeld rechtstreeks in de stadskas terecht kwam (2).

Het buitengewoon groot aantal weeskinderen dat aangeschreven staat schijnt te bewijzen dat deze beleggingen, voor alle gegoede weezen van de poorters van Brugge, verplichtend waren.

In de rekening van 1282, bij voorbeeld, zijn er reeds 234 posten en in deze van 1299 niet minder dan 554 items van weezenschulden opgeteekend.

Hetzelfde jaar werden er tot 90 nieuwe sommen van de weezen ontvangen. Sommige uittreksels uit de stadsrekeningen moeten overigens ook in den zin van de verplichte belegging uitgelegd worden (3).

Dit had nochtans niet noodzakelijk het zetten op weesrente voor gevolg. Alhoewel het in de meeste gevallen gebeurde, was het evenwel ook toegelaten voor de minderjarigen erf- en lijfrenten bij de stad aan te koopen. Diensvolgens treft men in de gemeentereke-

1) *Encore l'hôpital Saint-Jean à Bruges, La Flandre*, t. VI, bl. 364.

2) R. 1288, *Hec debentur orphanis...*, f° 36, n° 16: "Item, orphan. Andree Tiuctoris: 93 lib. 9 s. 4 d. (Item, addentur 4 lib. 12 s. que posite fuerunt *penes villam* circa festum Beati Johannis). „

R. 1300, r° f° 7, n° 11: "Item, sabbato post Epyphanie Domini, Jacobo Vos pro Philippo de Paele pro parte ipsum contingente in pecunia *penes villam* sub nominibus orphanum Johannis Wandelards deposita et ad ipsum Philippum per mortem sororis sue uxoris dicti Johannis Wandelards devoluta: 143 lib. 15 s., per litteras domini Johannis Lauwards ballivi et dicti patris. „

R. 1290, *Hec debentur*, f° 61, n° 12: "Item, cum hospitale de Potteria, tanquam orphanum deposuit in manibus burgimagistrorum: 50 lib., pro quibus... enz.

3) R. 1290, *Hec debentur orphanis...*, f° 46, n° 4: "Item, Moenekino, Hannekino, Marikine et Nietkine, orphanis Symonis Vogherars, ex filia Johannis Christiaens: 138 lib. 11 s. 8 d., sub ea conditione, quod villa debet eisdem orphanis *aliam pecuniam sibi debitam*. „

ningen rentehouders onder de weezen (1) en tevens ook minderjarigen in het kapittel van de lijfrenten aan (2).

Sommige weeskinderen komen overigens onder de twee rubrieken én van de weezen én van de lijfrenten voor. (3)

Het waren de deelmannen, ondergeschikte magistraten aan wie de boedelverdeelingen waren toevertrouwd, die met het uitzetten van het gereede geld van de minderjarigen bij de stad belast waren (4). Ook de voogden eenmaal aangesteld hadden dezelfde

1) R. 1290, *Hec debentur orphanis...*, f° 46, n° 5: "Item, Clai-kino, naturali orphano Walteri Bruisch: 82 lib. 15 1/2 s., tali conditione opposita quod idem Walterus recipiet ad vitam suam lucrum de dictis denariis, ipso vero mortuo, idem orphanus recipiet lucrum ad vitam suam, eo vero decedente absque legitimo herede carnis sue, erit pecunia ville Brugensis."

2) R. 1288, *Receptum pro redditibus ad vitam venditis*, f° 3 v°, n° 7: "Item, pro 3 lib. redditus debitis Christine, orphane Gerardi Porters, in nativitate Domini, ad vitam suam: 24 lib.,"

Cf. *Ibidem*, n° 8; *Memorial van der stede schulden anno 1293, 1293-1301*, f° 18, n° 11.

3) R. 1294, *Hec debentur orphanis...*, f° 43 v°, n° 8: "Item, Katerine orphane Symonis Brumans ex filia Johannis Bloetkins dicta de Casehuse: 247 lib."

Cf. R. 1294-95, f° 6, n° 10: "Item, tunc pro 18 lib. redditus ad vitam Katerine filie Symonis Brumans ex filia Johannis Bloetkins dicta de Casehuse venditis et solvendis ut supra: 142 lib."

Cf. R. 1297, *Hec debentur orphanis...*, f° 7 v°, n° 10: "Item, Katerine orphane Symonis Brumans, ex filia Johannis Bloetkins dicta de Casehuse: 26 lib. 12 s. 5 d."

Cf. R. 1298, *Hec debentur infra villam Brugensem, pro redditu ad vitam*, f° 49a, n° 12: "Item tunc Katerine filie Symonis Brumans ex filia Johannis Bloetkin ad vitam suam: 18 lib."

4) GILLIODTS-VAN SEVEREN (L.), *Coutume de la ville de Bruges*. (2 t., *Rec. anc. cout. Belg.*, Bruxelles, 1874-1875) t. I, p. 327: "...macht... wettelike te deelne, te handelne ende te vereffene van allen verstervenessen," en bl. 335-336 "....souden deel mans siin deel bij rade van enen van sinen naesten maghen nemen ende lecghent in schepenen handen... iof het ware weeskine goed, dat boven dien soude bliven van dat hij scouldich ware, te bringhene naer dien dat deel mans bij der goeder waerhede verstaen mochten,"

opdracht, naarmate ze over de penningen van hun pupillen kwamen te beschikken.

Bij het beleggen van weezengeld werd de erfopvolging en het vruchtgebruik van de geldsom, volgens den wil van den erflater, geregeld. Men treft, bij voorbeeld, in de stadsrekeningen talrijke posten aan, waar een wees als erfgenaam aangewezen wordt met de bepaling dat, indien hij zonder wettelijk hoir kwam te sterven, de som aan een bepaald persoon zou komen (1). Dit was vooral het geval voor onwettige kinderen (2), om het bastaardijrecht te voorkomen (3).

De weespenningen werden door beide burgemeesters, oppervoogden van de weezen, en door stadsbeambten geïnd en op het belfort in de gemeentekas gestort (4).

1) R. 1298, *Hec debentur orphanis...*, f° 12 v°, n° 2: "Item, Matheo orphano Gerardi Brunen ex Adelisa uxore sua: 28 lb. 12 s., tali conditione quod si ipse decedat sine legitimo herede sue carnis quod dicta pecunia cedet heredibus Johannis Brunen fratris dicti Gerardi."

2) R. 1291, *Receptum ab orphanis*, f° 2 v°, n° 2: "Item, sabbato post octavam Purificationis, a Martino et Hannekino, naturalibus orphanis Martini Bradenheex: 100 lb.; quem Martinum genuit ex Margharetta Egidii Everbouds de Dam, et quem Johannem genuit ex Maria, filia Johannis de Wastcapella, et est talis conditio apposita quod si dicti orphani decederent sine legitimis heredibus sue carnis, dicta pecunia devolvetur ad heredes legitimos dicti patris, uno vero ex eis decedente alteri accesserit dictam pecuniam."

3) GILLIODTS (L.), *Coutume de la ville de Bruges*, t. I, n° XII, bl. 256-257.

4) R. 1294-1295, *Ontvangsten*, f° 6, n° 27: "Item, in Nativitate Beati Johannis Baptiste a Johanne, Weitino, Lamsino, Nicholao, Maria, Gertrude, Oliva et Katerina, orphanis Johannis Bonins filie Lamberti ex Oliva Maraels: 964 lib. 19 d." (a).

n° 28: "Item, tunc ab eisdem per manus Walteri filii Adelise: 200 lib." (b).

n° 29: "Item, tunc ab eisdem: 229 lib. 9 s. 9 d." (c).

n° 30: "Item, tunc ab eisdem: 573 lib. 15 s. 8 d." (d).

n° 31: "Item, tunc ab eisdem: 162 lib." (e).

n° 32: "Item, tunc ab eisdem: 800 lib." (f).

n° 33: "Item, sexta post Laurentii ab eisdem per manus Martini de Ruga: 80 lib.; de quibus discomputati fuerunt 21 1/2 s. pro eo quod recepte fuerunt post Nativitatem Beati Johannis

Daar de stad zich voor de belegde penningen steeds aansprakelijk stelde, bestond er geen bezwaar om ze voorloopig als stadsgeld aan te merken (1), ten einde zodoende het tekort van de thesaurie te verminderen.

Op de als weezengeld uitgezette kapitalen verleende de stad een kroos van tien per cent (2). Deze interest werd oorspronkelijk ieder jaar, op den vervaltijd van de belegging (3) door de burgemeesters (4) en schepe-

Baptiste scripte sunt recepte in Nativitate Beati Johannis computatis dictis 21 1/2 s. : 78 lib. 18 1/2 s. et sic debet scribi in libro cum aliis denariis ipsis tunc debitis. „

Er staat in marge van (a) tot (c) : “ Per Deinard „ ; naast (d) “ Per Bollard „ ; naast (e) “ Per Tor „ ; naast (f) “ Per Burgimagistros. „ Van (a) tot (f) : “ Summa hujus : 2929 lib. 7 s. „

Welnu Johannes Deinard, Jacobus de Turre en Egidius Bollard waren toen stadsbeambten. Cfr. R. 1294, f° 1 : “.... existentibus etiam ibidem Johanne Deinard, Jacobo de Turre, Egidio Bollard et Willelmo Coco, servientibus ville „.

1) R. 1292, *Solutum orphanis...*, f° 15 v°, n° 1 : “ Item, Jacobo Pater Noster in diminutionem debiti quod villa debet Johanni de Stene : 17 lib. „

R. 1300, *Uitgaven*, f° 2 v°, n° 3 : “ Item, in die Pauli, remansit Deinardus debens ville omnibus computatis : 144 lib. 15 s. 3 d. ; item debet pro liberis Willelmi de Stadis : 12 lib. ; item debet ville pro orphanis Johannis Ducis : 50 lib. ; item debet pro Maria Lievaerds : 67 1/2 lib. ; item pro Matheo orphano Mathei Vinnes : 13 lib. 4 s. ; item debet pro Roberto Vinne : 90 lib. ; item debet ville : 784 lib. 14 s. 1 d. ; que pecunia sibi deliberata fuit ex cista, hoc est in summa : 1.162 lb. 3 1/2 s. „

2) *Weezenschulden*, 1292-1293, f° 1, n° 1 : “ Item, Johanni, Petro et Katerine, orphanis Johannis de Mons, ex Edella, sorori Egidii Vos : 44 lib. ; pro lucro : 4 lib. 8 s. ; tunc addite fuerunt „.

3) R. 1284, *Receptum ab orphanis*, f° 1, n° 15 : “ Item, in octava Beati Martini [18 November], a Griela orphana relicte Malins, ex Johanne Colve : 10 lib. „. Cf. R. 1285, *Extradatum orphanis*, f° 14, n° 22 : “ Item, in vigilia Katerine [24 November], Griele, orphane Celie Malins, ex Johanne Colve, de lucro, pro termino Martini : 20 s. „

4) *Weezenschulden*, 1292-1293, f° 3, n° 1 : “ Item, Nicholao, orphano Jacobi Vedekins, ex filia Morghendoet : 22 lib. ; eidem pro lucro per burgimagistros : 44 s. ; hoc est 24 lib. 4 s. „

nen (1) aan één of aan de beide voogden uitbetaald. Sedert 1287 echter, klaarblijkelijk om de comptabiliteit te vereenvoudigen, werden de weezen alleen nog met Kerstdag en Sint Jan-Baptista vergolden. In de stadsrekening van 1287-1288 is immers de rubriek van de wezenschulden voor de eerste maal opgesteld als volgt:

Hec debentur orphanis in die Nativitatis Domini (f° 33).

Hec debentur orphanis in die Nativitatis Beati Johannis (f° 37).

In plaats van de vroegere formule: *Debitum orphanis*.

Men kwam tot deze oplossing met den interest tot op een van de halfjaarlijksche termijnen uit te betalen of te kapitaliseeren. Sindsdien bleef deze methode stelselmatig aangewend worden: voor alle nieuw ontvangen weezenkapitalen werd de interest van af de week van de belegging tot op den volgenden vervaltijd gerekend, bij het belegd numerair gevoegd en die nieuwe som in de stadsschulden vermeld.

Zoo ontstond er een derde rubriek in de stadsschulden die betrekking had op de weezen en waaronder gerangschikt stonden de sommen waarvoor men reeds het wekelijksch kroos tot het eerstkomend betalings-termijn bijgerekend had. Deze rubriek luidde in de stadsrekening van 1287-1288 als volgt:

Hec debentur orphanis in die Nativitatis Domini, et non solvetur nec debetur exinde lucrum ante Nativitatem Domini anni LXXXIX (f° 36 v).

Al de posten van dit hoofdstuk vindt men natuurlijk ook onder den titel *Receptum ab orphanis* terug, waar de primitief belegde som aangeschreven staat (2).

1) R. 1290, *Solutum orphanis...*, f° 16, n° 6: "Willelmo, filio magistri Symonis cyrurgici, pro lucro et parte principalis per scabinos: 110 lib. "

2) R. 1287-1288, *Receptum ab orphanis*, f° 3, n° 4: "Item, in vigilia Mathei [20 September], a Betkina, orphana Johannis Stekels, ex Elisabeth, filia Gabrielis Wulfs: 78 lb. 10 s. "

Cf. *Ibidem*, *Hec debentur orphanis in die Nativitatis Domini, et*

Wanneer de voogden dit verlangden werd deze interest van enkele weken bij den eerstkomenden vervaltijd uitbetaald. Men mocht ook naar goeddunken van het eene betalingstermijn naar het andere overgaan (1).

Op Kerstdag en Sint Jan werden voortaan de weeskinderen opgeklonken (2). Wanneer de voogden, die ze vertegenwoordigden, zich niet aanboden, werd de interest stelselmatig gekapitaliseerd (3). Dit gebeurde, bij voorbeeld, bij de afwezigheid van den wees (4) en vooral voor rijke weeskinderen, van wie het inkomen grooter was dan de behoeften.

non solvetur nec debetur exinde lucrum ante Nativitatem Domini anni LXXXIX, f° 36 v°, n^r 12: "Item, Betkine, orphane Johannis Stekels, ex Elisabeth, filia Gabrielis Wulfs: 80 lb. 4 s. 9 d., enz.

1) R. 1290, *Hec debentur orphanis...*, f° 42, n^r 9: "Item, Wilhelmo, orphano ejusdem magistri Symonis: 200 lb. Vacat. Nichil ei debetur hic, quia terminus mutuatus est."

2) R. 1306, *2de deel*, f° 17, n^r 7: "Item, den clinkers die clincten wedewen ende wesen te comene te Zeghards omme hare rente te rekene: 6 s."

3) R. 1284, *Receptum ab orphanis*, f° 1, n^r 17: "Item, in vigilia Clementis, ab orphan. Egidii Bonins de termino Johannis, marcii et augusti, de luero: 192 lib. 19 s. 7 d."

4) R. 1285, *Receptum ab orphanis*, f° 2, n^r 3: "Item, octava idus marcii [8 Maart], a Coppino orphano Jacobi Boefs, ex Helsota filia Macharii: 25 lib."

R. 1288, *Hec debentur orphanis...*, f° 38, n^r 1: "Item, Coppino orphano Jacobi Boefs: 34 lib. 2 s."

R. 1290, *Hec debentur orphanis...*, f° 48 v°, n^r 11: "Item, Coppino orphano Jacobi Boefs: 41 lib. 5 s. 2 1/2 d."

R. 1291, *Hec debentur orphanis...*, f° 43 v°, n^r 6: "Item, Coppino, orphano Jacobi Boefs: 45 lib. 7 s. 8 1/2 d."

R. 1292, *Hec debentur orphanis...*, f° 40 v°, n^r 11: "Item, Coppino orphano Jacobi Boefs: 49 lib. 18 s. 5 1/2 d."

R. 1294, *Hec debentur orphanis...*, f° 47, n^r 4: "Item, Coppino orphano Jacobi Boefs: 57 lib. (Ignoratus est a 14 annis citra aut mortuus sit vel vivus) "

R. 1298, f° 9 v°, n^r 9: "Item, Coppino, orphano Jacobi Boeves. 83 lib. 8 1/2 s., et non sint in patria (?) ut debentur a 18 annis citra "

R. 1299, *Hec debentur orphanis...*, f° 42 v°, n^r 10: "Item, Coppino orphano Jacobi Boeves: 91 lib. 15 s. 4 d. et non sint in patria (?) ut dicitur a 20 annis citra." enz.

De samengestelde interestrekening werd dus regelmatig gebruikt te Brugge in de XIIIe eeuw.

Om in buitengewone uitgaven te voorzien, konden de weezen hun penningen bij den magistraat opeischen. Zoo in 1292, wanneer er een gedwongen leening zonder interest « *pro expeditione Comitiss* » werd uitgeschreven, moesten ook sommige gegoede weeskinderen geld voorschieten. Het bedrag waarvoor men ze aansloeg was aanzienlijker dan het kroos van een geheel jaar. Het werd aan de weezen uitbetaald en van de belegde gelden afgetrokken (1). Andere redenen van buitengewone uitgaven worden somtijds aangegeven als, bij voorbeeld, het aankopen van een paard (2), een boete (3), een ziekte (4).

Zulkdanige gedeeltelijke terugbetalingen waren vooral talrijk omtrent de meerderjarigheid. Tot op dit oogenblik bleven de minderjarigen van eenzelfde familie gewoonlijk in onverdeeldheid, hetzij onderling (5).

1) R. 1292, *Hec debentur orphanis*, f° 37 v°, n^r 7 : " Item, Philippo, orphano Lamsini de Zieselee, ex Maria de Dudsele : 190 lib. dumtaxat. Inde solutum eidem, pro expeditione Comitiss, circa Bernabe : 20 lib. et debent scribi in computatione in Nativitate Beati Johannis „ Cf. f° 40 v°, n^r 13 ; f° 42 v°, n^r 3.

2) R. 1292, *Solutum orphanis*, f° 15 v°, n^r 2 : " Item, Matheo de Laie, de denariis Moenekini, fratris sui orphani, pro equo comparando ad opus sui, per scabinos : 40 lib. „

3) R. 1312-1313, *Huut ghegheven den weesen*, f° 46 v°, n^r 6 : " Vromonde, Jaus wese metten Eye, in minderinghen van sinen weseghelde, van dat hi ghepoint was van woekerne : 15 lb. „

4) R. 1292, *Solutum orphanis*, f° 15, n^r 20 : " Item, cuidam ceco orphano Andree Liebards tinctoris, de denariis in Nativitate Domini, Johanni, Heinricho, Andree, Jacobo et Danieli orphanis ejusdem Andree, ex Katerina, filia Machtildis de Zevenwale : 13 lib. „

5) *Weezenschulden* 1292-1293, f° 4, n^r 17 : " Item, Petro, Johanni, Christiano, Symoni, Bertholomeo, Griele, Zoetine et Marie orphanis Hugonis Cant, ex filia Bertholomei Provensin : 670 lib. 14 s. 8 d. Inde solutum in die Cynerum dicto Bertholomeo pro tota parte sui principalis : 95 lib. 16 s. 4 d. Remanent 574 lib. 18 s. 4 d., tunc pro lucro de eisdem : 57 lib. 9 s. 10 d. Hoc est 632 lib. 8 s. 2 d. que sunt aliis „

hetzij ook met den overlevenden ouder (1). Dit gebeurde zelfs indien de weeskinderen tot verschillende bedden behoorden (2) of dat hun vermogen verschilde (3).

Met de eerste ontvoogding in het huisgezin greep er een scheiding plaats, waarbij de gewezen pupil in het bezit van zijn erfdeel werd gesteld, terwijl het overblijvend kapitaal voorloopig in 't gemeen gehouden werd.

Het gebeurde nochtans ook dat de magistraat tot de boedelscheiding overging nog binst de minderjarigheid, en dat, vooral voor rijke weezen, het erfdeel van ieder in een afzonderlijke post vermeld werd (4). Het volledig bedrag van het weezengeld werd, wanneer men naar 't klooster ging (5), in 't huwelijk trad (6) en in 't algemeen bij de meerderjarigheid, door de

1) R. 1292, *Hec debentur orphanis...*, f° 33, n° 9: "Item, Adeline, relicte Egidii Brumans pro se et liberis suis, ex dicto Egidio: 309 lib. 18 s. „

2) R. 1299, *Hec debentur orphanis...*, f° 47, n° 5: "Item, Coppino et Katerine orphanis filii Hugonis ex Katerina uxore sua et Clementie orphane ejusdem Katerine matris ex primo marito suo: 25 lib. 12 s. „

3) R. 1294, *Hec debentur orphanis...*, f° 45 v°, n° 5: "Item, Jacobo et Bette orphanis Jacobi de Ypra: 100 lib. „

Cf. R. 1297, *Hec debentur orphanis...*, f° 8 v°, n° 14: "Item, Jacobo orphano Jacobi de Ypra: 40 lib. „

n° 15: "Item, Bette orphane ejusdem Jacobi: 60 lib. „

4) R. 1285, *Debitum orphanis...*, f° 21 v°, n° 33: "Tunc, Andree, orphano Lammini Loevins, ex filia Stiers: 230 lib. 19 s. 8 d. „

n° 34: "Tunc, Michaeli, orphano ejusdem: 230 lib. 19 s. 8 d. „

n° 35: "Tunc, Symoni, orphano ejusdem: 230 lib. 19 s. 8 d. „

n° 36: "Tunc, Katerine, orphane ejusdem: 230 lib. 19 s. 8 d. „

5) R. 1294, *Hec debentur orphanis...*, f° 44, n° 13: "Item, Marie, Adelise, Jacobo et Johanni orphanis Egberti Pistoris ex filia Danielis de Bordeaux: 1.760 lib. (Nota: solutum Jacobo et priori suo exinde: 400 lib. prout patet in rotula communis extradati) „

6) R. 1291, *Solutum orphanis...*, f° 15, n° 9: "Item, Johanni Dop, filio Petri Buegers, pro Elisabeth, filia Egidii de Ruembeke, ex filia Jacobi Lams, nunc uxore sua, pro toto principali et lucro: 980 lib. 2 s. „

heeren van de wet (1), in aanwezigheid van de voogden, vergolden (2). Talrijk waren de weezen die bij die gelegenheid hun geld op lijfrente zetten bij de stad (3).

De zonderlinge uitdrukking « *tanquam orphani* », die voor het eerst in de stadsrekening van 1287-88 voorkomt, duidde de personen aan die, zonder minderjarige weeskinderen te zijn, hun geld « *als de weezen* » hadden uitgezet (4). Het waren meerderjarigen die de teruggave van hun penningen niet verlangden (5), weduwen die ten persoonlijke titel beschikbare penningen wilden beleggen (6), afwezige poorters van de stad aan wie een erfenis te beurt viel (7), stichtingen en vereenigingen (8).

Het beheer van de weesgelden vergde van wege

1) R. 1292, *Hec debentur orphanis...*, f° 36, n° 10: "Item, Griele, filie Johannis Bonins, filii Symonis tanquam orphane: 143 lib. 4 s. 7 d. Inde solutum eidem Griele per scabinos: 58 1/2 lib. que debent deduci.,"

2) R. 1299, *Hec debentur orphanis...*, f° 44, n° 16: "Item, Griele orphane Nicholai filii Nicholai filii Martini ex Elyzabeth uxore sua: 70 lib. 19 s. 9 d. (totum solutum per tutorem Balduinum Baron prout patet in rotulo communi).,"

3) R. 1288, f° 40, n° 11; R. 1288, f° 12 v°, n° 4, 5, 6, 7. Cf. *ibidem*, f° 3 v°, n° 1 en 2; R. 1290, f° 12 v°, n° 12. Cf. *ibidem*, f° 5, n° 3, enz.

4) R. 1300, *Uitgaven*, f° 2, n° 29: "Item, satersdaghes naer Sinte Luxdaghe, Lyzebetten filie Clais van der Beurse van ghelde dat soe hadde licghende als weze: 80 lb.,"

5) R. 1294, *Receptum ab orphanis*, f° 3 v°, n° 7: "Item, tunc a Johanne, filio Nicholai filii Martini et Elisabeth uxore sua tanquam orphanis: 100 lib.,"

R. 1292, *Receptum ab orphanis*, f° 1 v°, n° 8: "Item, in die Nativitatis Beati Johannis Baptiste a Johanne Pistore de Gandavo, clerico, tanquam orphano: 100 lib.,"

Ibidem, f° 43 v°, n° 2: "Item, magistro Nicholao de Biervliet seniori tanquam orphano: 1000 lib.,"

6) R. 1297, *Hec debentur orphanis...*, f° 7, n° 8: "Item, Clare, relicte Johannis Pax tanquam orphane: 1.820 lib. 10 s.,"

n° 9: "Item, Marie orphane Johannis Pax, ex dicta Clara: 181 lib. 10 s.,"

7) GILLIODTS (L.), *Coutume de la ville de Bruges*, t. I, bl. 335-336, art. 8.

8) Zie verder.

den magistraat een heele boekhouding. De stadskas was immers verantwoordelijk en niet de voogden voor het verlies van de penningen (1).

Sedert 1287 werd, op de twee vervaldagen van Kerstdag en Sint Jan, de rekening van de weezen door de burgemeesters gesloten en de rol van de weezenschulden door de stadsklerken opgesteld.

Zulke rolrekeningen zijn voor 1292-1293, 1300 en 1301 gedeeltelijk of geheel bewaard gebleven (2).

Men vindt erin de namen van de weezen en van hun ouders, het bedrag van de belegde penningen, de interest die gedurende het jaar uitgekeerd werd en andere nuttige inlichtingen opgeschreven.

Verder treft men in de gemeenterekeningen drie bijzondere kapittels aan, betrekking hebbende op de weezen:

1° « *Receptum ab orphanis* » waar al de nieuw ontvangen sommen vermeld staan.

2° « *Extradatum orphanis* » waar de uitgaven van weezengeld zijn opgeteekend.

3° « *Debita orphanis* » of weezenschulden.

Terwijl de posten van de weezenrol naast elkaar het bedrag van kapitaal en interest opgeven, worden in het kapittel van de weezenschulden uit de stadsrekeningen alleen de kapitalen vermeld. Dit is het eenige verschil.

Eindelijk staan de onkosten van de zittingen van Kerstdag en Sint Jan regelmatig in het hoofdstuk van de gemeene uitgaven geboekt. Ze werden dus door de stad gedragen.

*
* *
*

De stichtingen en vereenigingen die weezengeld bij de

1) R. 1309-1310, *Dit es tymeene huutygheven*, f° 36 v°, n° 6 : " Item, Diermanne metten Eye van ghelde dat hi leide in buerghmeesters handen over 1 jaer ende dat verloren was : 6 lb.,,

2) GILLIODTS-VAN SEVEREN (L.) : *Inventaire des archives de la ville de Bruges*. Bruges, 1871-1878, *Introduction*, blz. 57, vermeldt de rolrekeningen van de stadsrenten voor de jaren 1289, 1293, 1297, 1298.

stad Brugge belegd hielden, waren in de XIIIe eeuw de volgende :

1. { Het Sint-Janshospitaal. (*hospitale Sancti Johannis*).
 { Het Sint-Janshuis. (*domus Sancti Johannis*).
2. { Het Heilige-Geesthuis (*domus Sancti Spiritus*).
 { Het hospitaal van de Potterie (*hospitale de Potterie*)
 { Het leprozenhuis (*domus leprosorum*).
3. { Het hospitaal van de Heilige Maria-Magdalena
 { (*hospitale Beate Marie Magdalene*).
4. Het groot convent van de Beggarden te Brugge.
5. De Begijnen van den Wijngaard.
6. De *Filiae Dei*.
7. Het hospitaal van Tielt (1).

De penningen die onder den naam van een hospitaal, een klooster, « *tanquam orphanus* », alsof het een wees ware, in de rekeningen vermeld staan, zijn gedeeltelijk de bij de stad belegde gelden van de weeskinderen

1) R. 1282, *Debitum orphanis*, n^r 79 : " Item, septima die aprilis, magistro et fratribus hospitale Sancti Johannis : 500 lib. ,,
 n^r 82 : " Item, sabbato ante medium aprilis, domui Sancti Johannis : 250 lib. ,,

Ibidem, n^r 143 : " Tunc, domui Sancti Spiritus : 602 lib. 9 s. 7 d. ,,

R. 1284, *Extradatum orphanis*, f° 7 v°, n^r 11 : " Tunc, hospitali de Potterie, de lucro : 20 lib. 5 s. ,,

R. 1282, *Debitum orphanis*, n^r 145 : " Tunc, domui leprosorum : 428 lib. 15 s. 4 d. ,,

R. 1292, *Receptum ab orphanis*, f° 2 v°, n^r 8 : " Item, in die Assumptionis Beate Virginis ab hospitale Beate Marie Magdalene, tanquam orphano : 260 lib. ,,

R. 1292-1293, *Hec debentur orphanis...*, f° 12 v°, n^r 2 : " Item, Begardis magni conventus tanquam orphanis : 44 lib. 20 d. ,,

R. 1237, *Hec debentur orphanis...*, f° 4, n^r 19 : " Item, beghinabus in Vinea commorantibus ex legato Johannis de Wickede ad opus capellanie ibidem instituenda : 196 lib. 11 s. 8 d. ,,

R. 1294, *Receptum ab orphanis*, f° 2, n^r 3 : Item, tuuc a Filiaibus Dei tanquam orphanis : 10 lib. 6 s.

Ibidem, *Hec debentur orphanis*, f° 46 v°, n^r 2 : " Item, hospitali de Thielt tanquam orphano pro Johanne, Boidino et Betta orphanis Johannis Berouds : 200 lib. ,,

die in bewuste instellingen verbleven (1). Deze laatste, die meer inkomsten hadden dan behoeften (2), lieten de gekweekte weesrenten grootendeels belegd.

Zelfs, wanneer ze nog andere penningen beschikbaar hadden, legden ze ook deze als weezengeld aan (3).

Op naam van de stadshospitalen van Sint Jan en de *Potterie* stonden nog andere gelden aangeschreven, namelijk de opbrengst van den lijfrenteverkoop van deze stichtingen. Ziehier hoe dit gebeurde :

In 1290 verkocht de stad lijfrenten te Douai voor het Sint-Janshospitaal en stelde zich aansprakelijk voor de jaarlijksche uitbetaling van de renten. Als waarborg daarvoor werd geheel de ontvangen som, 820 lb., bij de stad als weezengeld op interest gezet en bij de andere penningen van het hospitaal gevoegd. Daar het nu regel was op de belegde gelden tien per cent uit te keeren, bracht deze weezensom normaal 82 lb. op. Daarentegen beliepen de annuïteiten te Douai 80 lb. De betaling ervan werd natuurlijk aan het hospitaal overgelaten, dat overigens ook de kosten (reiskosten bv.) zelf moest dragen (4).

1) R. 1292, *Hec debentur orphanis...*, f° 40 n° 13 : " Item, Petro, Nicholao, Marie et Clare, orphanis Johannis de Mari, ex filia Petri Judes : 120 lib. (Inde ponuntur super hospitalet de Poteria in computatione orphanorum in anno sequenti facta in Nativitate Beati Johannis pro parte Mariam contingente 30 lib., que reddita est in hospitale de Poteria. Sic remanent 90 lib. super Petrum, Nicholaum et Claram predictos, sicut in dicta computatione plenius est expressum). "

Cf. R. 1292-1293, *Hec debentur orphanis...*, f° 10, n° 11 : " Item, hospitali de Potteria, tanquam orphano, pro Maria, orphana Johannis de Mari : 30 lib. "

Cf. ook R. 1292, f° 41 v°, n° 12.

2) GILLIODTS (L.), *Encore l'hôpital Saint-Jean à Bruges, La Flandre*, t. VI, bl. 364.

3) R. *Sint-Janshospitaal*, 1276 : "Nos posuimus apud beelfroet : 303 1/2 lb. par. "

R. 1288, *Hec debentur orphanis...*, f° 37, n° 9 : " Item, hospitali Sancti Johannis, pro seipso : 526 lb. 8 s. "

4) R. 1291, *Receptum pro redditu ad vitam*, f° 6, n° 11 : " Item,

De volgende jaren ging men op dezelfde manier te werk. In 1292 waren de annuïteiten van 160 lb. (1); in 1294 van 260 lb. (2); in 1297 beliepen ze 323 lb. en werd de betaling ervan aan de stad overgelaten (3).

Het voordeel van deze financiële operatie was dubbel, daar Brugge op die manier het kapitaal in handen kreeg, terwijl het hospitaal, wanneer het het verlangde, na den dood van de renteheffers, over kapitaal en interest vrij beschikken kon. Het staat evenwel vast dat de lijfrenteverkoop voor het Sint-Janshospitaal door

pro 20 lib. redditus ad vitam Beatricis, Christiane et Margharete de Hazebroec, sororum Duaci commorantium: 220 lib.; que pecunia debetur hospitali Sancti Johannis tanquam orphano et addita est aliis denariis eidem hospitali in Nativitate Beati Johannis tanquam orphano debitis, sed dictum hospitale tenetur solvere dictum redditum Duaci [feria] tercia post Exaltationem Sancte Crucis, et villam exinde ex toto liberare et indempnem servare; licet villa se obligaverit per litteras suas.

Cf. *Ibidem*, *Hec debentur orphanis...*, f° 45, n° 13.

Ibidem, f° 50, n° 10: "Item, hospitali Sancti Johannis tanquam orphano: 600 lib., pro quibus dictum hospitale tenetur solvere 60 lib. redditus ad vitam Duaci tercia die post Exaltationem Sancte Crucis, sicut apparuit in titulo de redditu ad vitam et villam exinde ex toto liberare indempnem.,"

Ibidem, *Hec debentur Attrebatii, Insulis et Duaci, pro redditu ad vitam*, f° 55 v°, n° 8: "Item, tercia die post Exaltationem Sancte Crucis, Duaci, pro hospitali [sic] Sancti Johannis.,"

Nevens de zeven volgende posten, waarvan het totaal bedrag 80 lb. is, staat er in marge:

"Nota quod hospitalis Sancti Johannis predictum tenetur solvere hunc redditum Duaci, tercia die post Exaltationem Sancte Crucis, sumptibus suis, et villam exinde ex toto liberare indempnem, licet villa se erga dictas obligaverit de solvendo redditu supradicto, quia villa debet pecuniam exinde receptam eidem hospitali tanquam orphano.,"

1) R. 1292, f° 53.

2) R. 1294, f° 61.

3) R. 1298, *Receptum commune*, f° 6, n° 5: "Item, ab hospitale Sancti Johannis pro redditu ad vitam ab ipso Duaci debito pro cartas ville tercia die post Exaltationem Sancte Crucis XCVII^l et VIII^l: 646 lib., de quibus villa debet dictum hospitale liberare et indempnem observare.,"

de stad gedaan en waarvan de opbrengst, eigendom van bewuste stichting, in het tijdelijk bezit van de stad kwam, een voor de gemeentekas minder voordeelige speculatie beteekende, die ten slotte alleen mogelijk was dank zij het ontbreken van een geldmarkt in de middeleeuwen.

Wat nu het hospitaal van de *Potterie* betreft, weten we, dat de verkoop van lijfrenten, door deze stichting zelf in 1288 gedaan, een overeenkomst met den magistraat voor gevolg had, waarbij de stad de ontvangen som in handen kreeg, met ze als weezengeld van het gasthuis aan te schrijven, tegen de uitkeering van de annuïteiten aan de rentehouders. Na den dood van deze laatste kon natuurlijk de *Potterie* over de belegde penningen naar goëddunken beschikken. Op die manier kwam Brugge dit jaar in het bezit van 533 lb. + 400 lb. + 50 lb., hetzij 983 lb. (1).

In 1292 kwamen op dezelfde wijze nog 100 lb. bij (2). Verder van de weesrenten van het leprozenhuis werd,

1) R. 1288, *Receptum ab orphanis*, f° 3, n° 3: "Item, ab Alardo Lam, pro redditibus perpetuis comparatis erga domum Sancti Spiritus : 533 lib. „ *Ibidem*, *Receptum pro redditibus ad vitam venditis*, f° 3 v°, n° 11 : "Item, pro 5 lib. redditus ad vitam debitis Henrico Breidel et Paulo, filio suo, ad vitam utriusque : 50 lib. emptis contra hospitalet de Potterie „ Cf. R. 1291, *Hec debentur infra villam Brugensem, pro redditu ad vitam*, f° 58, n° 14 : "Item, cum hospitalis de Potteria, tanquam orphano, posuerit penes villam de communi consensu, scabini solvuntur Heinricho Breidel et Paulo, filio suo, ad vitam suam annuatim in Paschate et Remigii pro equis portionibus ; ipsis vero decedentibus, idem hospitalis recipiet lucrum de dictis 50 libris et principale cum voluerit. „

R. 1288. *Hec debentur orphanis in die Nativitatis Domini*, f° 36, n° 15 : "Item, hospitali de Potterie : 400 lib., pro quibus solventur Philippo Warregaren et ejus uxori ad vitam utriusque 40 lib. annuatim. „

Cf. *ibidem*, *Hec debentur infra villam Brugensem pro redditu ad vitam*, f° 45 v°, n° 4 : "Item, tunc Philippo Warregaren et ejus uxori, ad vitam utriusque, quas villa solvit pro hospitale de Potterie : 40 lib. „

2) R. 1292-1293, f° 17, n° 11.

sedert 1291, 26 lb. afgetrokken, om de jaarwedde van den pastoor van deze stichting alle drie maanden uit te keeren (1).

Eindelijk berustten nog als weezengeld in de stadskas, de penningen die voortkwamen van stichtingen gedaan met een godvruchtig of menschlievend doel en waarvan de jaarrenten aangewend moesten worden, bij voorbeeld, ten behoeve van armen (2) en zieken (3), om een altaar in een kerk tot zielerust van den schenker op te richten (4), tot het vervaardigen van wollen overkleedderen en schoenen voor noodlijdende leprozen (5)... enz.

1) R. 1291, *Hec debentur orphanis*, f° 48 v°, n° 5: "Item, domui Leprosorum, tanquam orphane, pro tota pecunia sibi debita in Nativitate Beati Johannis et Natalio Domini: 407 lib. 7 s. 10 d.; et est notandum quod villa tenetur solvere presbitero ejusdem domus: 26 lib. annuatim de lucro istius pecunie in 4^{or} terminis cujuslicet annui [*sic*], sicut solventur salaria clericorum et servientium, et has 26 lib. debet villa deducere de lucro pecunie eidem domui tanquam orphane debite. „

2) R. 1288, *Extradatum similiter orphanis*, f° 13 v°, n° 6: "Item, magistro domus Sancti Spiritus, pro 1.200 lib. de elemosina Jacobi Louchards, pro lucro: 100 lib. „ Cf. R. 1291, f° 25, n° 7.

3) R. *Sint-Janshospitaal* 1322: "Item, noch hebben wie liggende ter stede: 500 lb. par. van Lamsine van den Muelenkine, waer of dat scaperade sal hebben tsolaris ter zieker bouf. „ Cf. *Weezenboek* 1340-1341, f° 24, n° 8.

4) R. 1294, f° 75, n° 2: "Item, habet villa penes se 50 lib. sterlingorum quas idem Johannes de Wickede in suo testamento legavit pro redditibus exinde comparandis per executores sui testamenti ad opus capellanie pro anima sua instituende in ecclesia Beghinarum apud Vineam (Scriptum est in computatione orphanum facta in Nativitate Domini anni 94). „

5) R. 1299, *Hec debentur orphanis...*, f° 46 v°, n° 2: "Item, domui Leprosorum tanquam orphane: 500 lib.; tali conditione in perpetuum quolibet anno lucrum exinde proventurum debet converti in usus necessarios leprosorom ejusdem domus scilicet 20 lib. in panno lineo in Nativitate Beati Johannis Baptiste et 20 lib. in panno laneo in festo Remigii et 10 lib. in festo Martini hyemalis in caligis et sotulariis singulis annis inter dictos leprosos communiter participando, prout continetur in carta super hec confecta sigillis ville, domus et tutorom ejusdem sigillata. „

Dit was de herkomst en de aard van het weezengeld van hospitalen en kloosters in de XIIIe eeuw.

In de XIVe eeuw is het hospitaal van Tielt in de weesrekeningen verdwenen, maar andere nieuwe stichtingen en vereenigingen worden vermeld :

1. Het klooster van de Kartuizers (1).
2. De armentafel van Onze-Lieve-Vrouwkerk.
3. De armentafel van buiten de Sinte-Mariabrug.
4. De armentafel van Sint-Salvators (2).
5. De abdij van Sint Andries (3).
6. De vrouwenabdij van Sint Truiden (4).
7. Het klooster van de Jacobinessen (5).
8. Het armenhuis van den Heiligen Geest te Aardenburg (6).

Brugge was, vooral aan de stadshospitalen, groote sommen verschuldigd. De tabel op de volgende bladzijde geeft daarvan een overzicht.

Daar ze, ten gevolge van de inwendige troebelen en den oorlog met Frankrijk, aan hare verplichtingen tegenover de weezen niet had kunnen voldoen, gaf ze aan het Sint-Janshospitaal, in mindering van zijne weespenningen, de stadsklok die in de Sint-Christoffelskerk te Brugge hing (7) en een standaard van een waarde van 10 lb. (8). De twee andere stichtingen kregen ook

1) R. 1332-1333, f° 33 v°, n^r 17.

2) *Ibidem*, f° 28, n^r 5, 6 en 7.

3) R. 1318-1319, f° 89 v°, n^r 7.

4) *Ibidem*, f° 86, n^r 14.

5) *Weezenboek* 1340-1341, f° 10, n^r 13.

6) *Ibidem*, f° 20 v°, n^r 14.

7) R. 1310-1311, f° 56 v°, n^r 2 : " Item, der stede clocke die stoet tenden sinte Kerstoffels kerke, dewelke was ygheven dien van Sinte Janshuus in rabate van haren weesgehelde, dat zie hebben staen bescreven inder weeseboec; vander welker clocke wie Wouter ende Gillis voerseid niet en hebben ghescreven in onse voerseide rekeninghe, ontfanghen no hute ygheven. "

8) R. 1308-1309, *Dits ute ygheven wesen*, f° 51, n^r 21 : " Item, den mester van sinte Jans huus van 1 standarde : 10 lb. "

JAARTAL	SINT-JANSHOSPITAAL	POTTERIE	LEPROZEN- HUIS	TOTALE WEEZENSCHULD VAN DE STAD
1309	14.000 lb. 15 s. 6 d.	—	—	—
1317	14.000 lb. 15 s. 6 d. +	—	—	—
	9.833 lb. 19 s. 6 d. (kroos van 7 jaar ver)			
1322	17.850 lb. + kroos van 2 jaar ver + 500 lb.	—	—	—
1329(1)	17.800 lb. + kroos van 9 jaar ver	—	—	—
1340	14.316 lb. 11 s.	13.799 lb. + 2.206 lb. 13 s. 4 d. + 200 lb.	3.534 lb. 4 s.	115.022 lb. 6 s. 6 d.
1354	14.106 lb. 11 s.	15.099 lb. 13 s. 4 d.	3.320 lb. 4 s.	—
1356	13.878 lb. 11 s.	14.909 lb. 13 s. 4 d.	3.272 lb. 4 s.	81.873 lb. 13 s. 8 d.
1357(2)	13.806 lb. 11 s.	14.797 lb. 13 s. 4 d.	3.248 lb. 4 s.	79.983 lb. 5 s. 7 d.

1) R. *Sint Janshospitaal* 1317, 1322 en 1329. Cf. GULLIOTDS (L.), *Encore l'hôpital Sint Jean, à Bruges, La Flandre*, t. VI, bl. 365.

2) Cf. de weesboeken voor die jaren.

elk een klok (1). Verder gaf de stad, met hetzelfde doel, koeien aan het hospitaal van de *Potterie* (2), en aan het Leprozenhuis een standaard, grasweiden (3) en paarden (4).

De aflossingen in numerair vergolden werden echter zeer karig gerekend. Nog in 1462 had het Sint-Janshospitaal een schuldvordering op de stad van 10.565 lb. 11 s. gr. (5). Zeer waarschijnlijk zijn onder deze som weesgelden begrepen, die anderhalve eeuw na de belegging nog niet waren terugbetaald.

* * *

Toen, omtrent 1297 (6), te Brugge twee thesauriers werden aangesteld om de ontvangsten en de uitgaven van de stad te doen, namen ze natuurlijk ook het beheer van de weesgelden in handen.

Op dit oogenblik had de stad met groote financieele moeilijkheden te kampen. In 1299, naar aanleiding van den oorlog met Frankrijk en de inwendige troebelen, werden de financieele betrekkingen tusschen Brugge en de burgers van Atrecht afgebroken. Zonder dit krediet kon de stad aan hare verplichtingen onmogelijk voldoen (7). Zoo zag de magistraat zich genoodzaakt, op den vervaltijd van St Jan 1301, alle betalin-

1) R. *Sint-Janshospitaal* 1311. Cf. GILLIODTS, *Op. cit.*, bl. 363.

2) R. 1308-1309, *Dits ule ygheven wesen*, f° 51, n° 5: "Item, den mester van den helighen Gheest, als van coen: 68 lb. "

3) *Ibidem*, f° 51 v°, n° 1: "Item, den mester van sinte Marien Magdalenen van garsweden ende van enen standarde: 14 lb. "

4) n° 2: "Item, den zelve in perden over thuus: 60 lb. "

5) Cf. *Rijksarchief te Brugge*, charters n° blauw 8048 en 8050.

6) Cf. R. 1298, f° 1, en GILLIODTS (L.): *Inv. Archives ville Bruges*, t. I, n° 113.

7) BIGWOOD (G.), *Les financiers d'Arras*, *Revue Belge de Philologie et d'Histoire*, t. III, 1924, bl. 475.

gen van weezengeld te staken (1). De weezenschuld was van 139.040 lb. 19 s. 4 1/2 d. (2).

Voortaan werden de weeskinderen van de verplichting ontheven hun nieuwe kapitalen nog bij de stad te beleggen (3). De voogden werden belast ze *ute te gheven te weeseghelde* (4). Ze leenden ze op zekerheid uit tegen 10 % (5), ze plaatsten ze in onroerende goederen (6), ze belegden ze, onder borgstelling van goeode lieden, in handelszaken en wisselbanken (7),

1) De rol van de weezen voor het jaar 1301 vermeldt geen uitkeeringen meer, alleen nog den staat van schuld. Voor de vorige jaren echter staan de betalingen van kroos altijd aangeschreven.

2) R. 1304-1305, III, f° 56.

3) " In 1582 echter, na de godsdienstige beroerten dacht men eraan voor de herstelling van de financiën een weezenkas op te richten. Een schepenenbesluit van 18 December belaste meester François Faghele, stadspensionaris en klerk van weezen, met de ontvangst van de weespenningen uit de handen van de voogden en met de bewaring ervan, om desnoods er gebruik van te maken op ordonnantie van de schepenen, mits een kroos berekend op denier zestien. Bovengemelde klerk mocht de voogden dwingen hem het geld te overhandigen en *brieven van verbande* teekenen, door dewelke de stad zich verplichtte den wettelijken kroos te betalen gedurende de minderjarigheid, en het kapitaal terug te geven bij de meerderjarigheid, het huwelijk of het overlijden van den wees. Hij was gehouden jaarlijks rekenschap te geven van zijn bestuur en ontving een door de schepenen vastgesteld eereloon.

De oprichting van een weezenkas bleef echter ondoelmatig. In feite bleef de belegging der kapitalen van de minderjarigen een der bemoeienissen van de voogden. " Cf. GILLIODTS (L.), *Cout. ville Bruges*, t. II, bl. 191-192. VAN HOUTTE (J.), *De voogdij over de minderjarigen in het oud-Belgisch recht*. Gent, 1930, in- 8°, bl. 109-110.

4) Cf. *Stadsarchief Brugge*. Register van weesgoederen van het Sint-Niklaassestendeel voor 1397-1409, f° 1.

5) Cf. *Stadsarchief Brugge* Groenenbouck A, f° 19 v°.

6) GILLIODTS (L.), *Inv. Arch. ville Bruges*, t. I, n° 480: *Voogdijrekening 1345-1349*: " Dit es die rekeninghe van Joosse Toeverlaets ende van Arnoude den Monec voor tjaer van 45... Item, ute ghegheven ten selven tiden omme land bi Rein-gheersvliete: 15 1/2 lb. gro. „ enz. "

7) GILLIODTS (L.), *Inv. Arch. ville Bruges*, t. I, n° 445.

ze kochten ermede zelfs de schuldvorderingen op de stad van weesrentehouders af (1), later kochten ze ook loten, wanneer loterijen werden uitgeschreven (2). De magistraat kreeg de weespenningen alleen nog in zeer kleine mate in handen, namelijk door den renteverkoop en somtijds ook, wanneer het groote sommen gold, door leeningen met bepaalde weeskinderen aan te gaan (3).

Eerst in 1305, na de politieke onlusten, begon men de in de XIIIe eeuw gemaakte weezenschuld te delgen. In de stadsrekening van dit jaar vindt men, onder den titel *Ute ygheven in rabate van den weesen*, 16 posten van terugbetaling vermeld. Het volgend jaar zijn reeds de uitgaven van weezengeld van 293 lb. tot 10.337 lb. gestegen.

Op dit oogenblik werd opnieuw een interest van tien per cent gerekend en, in verhouding tot den financieelen toestand van de stad en van de weezen, gedeeltelijk of geheel uitgekeerd (4). Daarbij werden nu ook de minderjarige renteheffers, die tot dan toe in het hoofdstuk van de lijfrenten vermeld stonden, onder de rubriek van de weezen teruggebracht (5).

1) R. 1306-1309, *Imaect lyfrenten van wese ghelde*, vel 2, n^r 2 : "Kateline, Jans Musecoeninx wese, contra Gheraerd, wese Gheraerds van den Zwerdekine ; 279 lb. 8 s. coop. ,"

2) GILLIODTS-VAN SEVEREN (L.), *La Loterie à Bruges, La Flandre*, t. III, bl. 69.

3) R. 1309-1310, *Ontfanghen*, f° 18, n^r 2 : "Item, van Celien filiae Gheraerds Baerds : 1200 lb., bi Claise den Deken ende Pietre van den Zande, dewelke sijn bekeerd, in der stede profijt, int wesegheit dat nu ghegheven was. ,"

4) R. *Sint-Janshospitaal* 1317 : "Voort hebben wie liggheende ter stede alsoe wesen : 14.000 lb. 15 s. 6 d. ; dit was als men screef 1309. Ende hier es men ons sculdich solaris van 7 jaren. Dat es 9.833 lb. 19 s. 6 d. , Cf. GILLIODTS (L.), *Cout. ville Bruges*, II, 190.

R. 1307-1308, *Dits ute ygheven wesen*, f° 42, n^r 10 "Item, Symoene, Janne, Marten ende Agnieten, Symoens Voegherards wese, vanden wasdomme van haren 2 percheelen: 267 lb. 14 s. 11 d. , Cf. nog *ibidem*, *dubbel*, f° 36, n^r 37 ; f° 36 v°, n^r 15.

5) *Ibidem*, *dubbel*, f° 36 v°, n^r 20 : Item, Claren ende Celien

Na de vijandelijkheden met Frankrijk, in het begin van de XIVe eeuw, bleef het echter onmogelijk de verschuldigde sommen, *leghende ten belefroitte in der stede pampier*, in eens te ontvangen. De weezen werden dus verplicht, om hun kapitalen te gelde te maken, bij het koopen van een huis bij voorbeeld (1), hun rechten onder bezwarende voorwaarden aan derden af te staan. Daar het nu voor de hand lag, dat de schulddelging zeer lang zou duren, zetten deze nieuwe houders de aangeschreven sommen regelmatig op lijfrente en kwamen, zodoende, in het bezit van annuïteiten van tien per cent (2).

In een rolrekening voor de jaren 1306-1309 staan, onder den titel *Imaect lyfrenten van weseghelde*, niet minder dan 118 gevallen van omzetting van weesgelden in lijfrenten vermeld. Altijd ziet men de conversie op dezelfde wijze gebeuren: voor een overeengekomen som doet de wees afstand van zijn rechten, ten voordeele van iemand die het door de stad verschuldigde kapitaal in lijfrenten omzet (3) en rentebrieven laat opstellen en zegelen (4).

Urbaens : 12 lb. 18 s. Dit percheel stoet hier bachter in de lyfrente ende es daer duersleghen. „

Ibidem, *Dits ute ygeven van lyfrenten ende van achterstellen*, f° 37, n^r 29 : “ Item, Katelinen ende Grielen, filiis sere Jans Scinkels : 20 lb. queres in de wesen, per Clais de Leffinghe „ enz...

1) R. 1306-1309, *Imaect lyfrenten van weseghelde*, f° 4, n^r 10 : “ Item, Jan van Zevenwale contra Lammine et Willem, Solieslagers wesen, bi cope van een huus : 90 lb. 15 1/2 s. coop. „

2) R. 1306-1309, *Imaect lyfrenten van weseghelde*, vel 1, n^r 2 : “ Item, eodem anno [1306], mester Willem Churlen contra Grielen, filiam mester Jans Abins : 106 lb. Lyfrente der of : 10 lb. 12 s. sinen 3 kindren. „

3) *Ibidem*, n^r 1 : “ Int jaer 1306, Weitin van Orscamp cochte jeghe Wenine van Oyt : 71 lb. 12 s., van denwelken, metgaders 150 lb., dewelke up hem zelven stonden alse wese, Weitin vors. maecte lyfrente. „

4) R. 1318-1319, *Item ghemeene huutghegeven*, f° 59, n^r 11 : Item, Ghildove den Deken van coste te sinen ghedaen, sonder de wyn, binnen twee daghen, doe men de charters van den

De weezenschuld werd echter nog op een tweede manier afgewikkeld. Naarmate de mogelijkheid zich voordeed en er geld beschikbaar was, kocht de stad de schuldvorderingen van bepaalde weezen vrij, hetzij rechtstreeks, hetzij door tusschenkomst van derden (1), somtijds makelaars, voor iets minder dan 33,3 % (2), 25 % (3), 20 % (4), 15 % (5), 12 % (6) en zelfs 10 % (7) van de nominale waarde. Daarbij moest ze natuurlijk ook de onkosten, die men bij deze gelegenheid deed, als, bij voorbeeld, de charterkosten (8) en het makelaars-

lyfrenten zeghelde, die den lieden vander poort ghemaect waren van haer selfs weseghelde : 10 lb. „

1) *Ibidem*, f° 95 : “ *Huutghegheven van weeseghelde, dat deghone vercochten diet hadden licghende ter stede, twelke wie tresoriers namen omme den zelven coep ter stede boef, jeghen deghone diet ghecocht hadden, also alst hier naer blijct...* »

2) n^r 2 : “ Lauwers Thobbine over vive ende twintich pond, die hi cochte jeghen Daniele van Steenland : 8 lb. 8 s. 8 d. „ hetzij 33,3 %.

3) n^r 13 : “ Janne van Valenchine over twintich pond, die hi cochte jeghen Daniele van Steenland : 5 lb. » hetzij 25 %.

4) n^r 12 : “ Willeme Gherolve ende Katelinen sinen wive over hondert pond, die zie vercocht hadden Martine Mularde : 20 lb. 13 s. 4 d. „ hetzij 20 % van de primitief belegde som.

5) R. 1332-1333, *Huutygheven van ofghecochten weeseghelde*, f° 43 v°, n^r 3 : “ Jeghen Mertine van Vinct hondert pond weeseghelts, omme 15 lb. „ hetzij 15 %.

6) *Ibidem*, f° 44 v°, n^r 2 : “ Jeghen Jan Cante, filium Robbrechts Cants, sionghen, hondert pond weeseghelts, die hem quamen van Katelinen, filiae Jacobs Alverdoes, omme : 12 lb. „ hetzij 12 %.

7) R. 1336-1337, *Ilem huutygheven van ofghecochten weeseghelde*, f° 51 v°, n^r 2 : “ Jeghen Janne den Cleir van Oedelhem neghen ende vichtich pond, zes sceelghe weeseghelts, die stonden up Katelinen, Jans keefsdochter van Mons, die bleven te scrivene ute int jaer 25. Ende dit was gheconsenteert biden here Gillisse van Aertrike, buerchmeester, ende bider wet, int jaer 36, omme 6 lb. „ hetzij 10 %.

8) R. 1318-1319, f° 95, n^r 3 : “ Pluenise, Godeverds zuene, over viere ende tachtentich pond, die hi cochte jeghen Lemmine, Grielen, Beatricen ende Katelinen, filias Clais Lijnlaus van Ypre, dewelke hem verstorven van Pieter Melis weesen van Vliessenghem, metten coste van vier charters : 13 lb. 13 s. 4 d. „

Cf. ook R. 1332-1333, f° 111 v°, n^r 3.

loon, betalen (1). De weezen, die om in hun behoeften te voorzien verplicht werden hun bij de stad belegde gelden te vervreemden of te vorderen, ondergingen dus onvermijdelijk een groot verlies.

De andere, die hun penningen onaangeroerd konden laten, werden jaarlijks vergolden, natuurlijk alleen voor zoover de financieele toestand van de stad het toeliet (2). Zoo werden de weezen in tijd van oorlog niet betaald. In 1315, zien we de honderdmannen, onder het gemeen en de poorterij verkozen onder anderen met het doel het voorlezen van de rekeningen bij te wonen (3), alle uitgaven van weezengeld verbieden. Om reden van de vijandelijkheden met den koning bleef de toestand dezelfde tot in 1318 (4). Geen betalingen ook

1) R. 1318-1319, f° 95, n° 7: "Jacoppen Storme, over vijf-hondert twalef pond, acht scelighe, tien peneghe, die hi cochte jeghen Claise vanden Heede, die stoeden inder weesenboec up myn here Janne vander Strate van Lovendeghem: 63 lb. 6 s. 8 d. "

n° 8: "Boudekine Prieme van makelardien van den vors. ghelde: 53 s. 4 d. "

2) R. 1318-1319, f° 96: "Aldus zo bliven tresoriers der stede sculdich van dat zi meer ontfanghen hebben danne huteghegheven: 1430 lb. 13 s. 6 d. Dewelke somme van peneghen over bleven es bi der redenen dat vele personen, die inder weesen boec staen, niet vor oghen en quamen, ende inde lijfrente dier ghelike, *daer up dat zi gheameert hadden*. Dewelke somme van peneghen vorseit wie tresoriers up gaven Ghiselbrechte van Zomerghem ende Gillise Christianen, den nieuwen tresoriers, ter stede boef. "

3) Zij komen reeds voor in de R. die van Mei 1302 tot Lichtmis 1303 strekt, d. w. z. van den tijd die onmiddellijk de democratische omwenteling volgt. Die R. wordt afgelegd voor de schepenen "voor de hondert man die daer toe over al de gemeinte ende van porters ghenomen siin ende waren, ende gheordinert van den here, ende vor diegeene die scepene ende raed hadden gesiin tote den daghe vorseit. Cf. COLENS (J.), *Le compte communal de Bruges en 1302-1303*, *Annales de la Société d'Emulation de Bruges*, t. XXXV, 1885 bl. 2 en 104.

4) R. 1318-1319, f° 77 v°: "*Huteghegheven den personen die hierna bescreven staen van dat de stede sculdich bleef van lijfrenten ende weeseghelde, dat de hondertmanne die waren int jaer*

in 1320, tijd van financieele crisis (1), in 1328, ten gevolge van het grafelijk verbod ongeld te heffen, na den opstand van de Vlaamsche kuststreek (2), ook niet van 1382 tot 1385, tijdens den opstand in Vlaanderen.

Daar de stad de weesgelden schuldig was *te woekere* (3), is het niet te verwonderen dat, in deze omstandigheden, de achterstallige weesrenten soms zeer aanzienlijk waren (4).

Zeker vóór 1340 echter, en waarschijnlijk tusschen 1319 en 1332, waar er een groote gaping in de stadsrekeningen is, moet de magistraat, zooals voor andere woekerleeningen (5), besloten hebben dat men slechts tot de terugbetaling van het weezenkapitaal kan worden verplicht. Het blijkt immers afdoende in de weesboeken, waarvan sommige sedert 1340 bewaard zijn gebleven, dat men op dat oogenblik geen interest meer uitkeerde, maar alleen nog ieder jaar een snede van de weezenschuld afloste (6) en onder de weezen

vichtliene te niete daden. „

Zie ook GILLIODTS (L.), *Inv. arch. ville Bruges*, t. I, n^r 265.

1) *Ibidem*, n^r 279.

2) *Ibidem*, n^r 324.

3) GILLIODTS (L.), *Cont. ville Bruges*, t. I, bl. 232, n^r VII, art. 2.

4) R. *Sint-Janshospitaal* 1322: „Item, voort hebben wie lighende ter stede, alsoe wesen: 17.850 lb. par. Hier of es men ons sculdich tsolaris van 2 jaren. Vort van den vorseiden principale so eist thospitael ghehouden te gheldene ser Jans aeldinghers, ser Lamsoets zoens: 930 lb. Hier of sal men zeten ende scrivene up der Wouteren, filium ser Willem Bernaerds, f. Verportigghen: 350 lb. ende minderent van den solarisse van den principale vorseit ende datter over blijft ga daert sculdich es te ghane. „

In de rekening voor 1329, zijn de weesrenten van negen jaar ver aan het hospitaal verschuldigd. Cf. GILLIODTS (L.), *Encore l'hôpital Saint-Jean à Bruges*, La Flandre, t. VI, bl. 365.

5) BIGWOOD (G.), *op. cit.*, bl. 475. Zie voor Gent VAN WERVEKE (H.), *De Gentsche Stadsfinanciën in de Middeleeuwen*, Bruxelles 1934, Académie Royale de Belgique, Cl. des Lettres, Mémoires in-8°, t. XXXIV, bl. 304.

6) In de weesboeken worden voor ieder wees en de schulden en de uitkeeringen vermeld. Voor ieder post is de som die als

volgens hun behoeften verdeelde. Er bestaat dus in de weesboeken niet noodzakelijk voor ieder post een verhouding tusschen de aangeschreven schulden en de jaarlijksche aflossingen. Deze werden trouwens zeer karig gerekend en zelfs sommige jaren alleen aan de arme weezen betaald (1).

De delging van de in de XIIIe eeuw gemaakte weezenschuld vergde noodzakelijkerwijs een heele boekhouding. Ieder jaar zijn er in de stadsrekeningen regelmatig twee hoofdstukken van uitgaven van weezengeld aanwezig. Het eerste betreft de geleidelijke aflossing van de weezenschuld en de betalingen van kroos, voor zoover ze werden gedaan; het tweede de vrijkoop van bepaalde weeschulden. Een uitvoerig kapittel van betalingen aan de weezen komt voor de laatste maal in de stadsrekening van 1380-1381 voor. Sindsdien worden alleen nog de eindsommen opgegeven. Na 1408-1409 echter treft men zelfs deze korte vermeldingen in de stadsrekeningen niet meer regelmatig aan.

Verder was de stadsgriffier ieder jaar met het vervaardigen en schrijven van een nieuw weezenboek belast (2). Dit soort grootboek bevatte niet alleen de

weezenschuld het tweede jaar aangeschreven staat, deze van het vorig jaar verminderd van de uitkeeringen gedurende dit jaar gedaan :

VOORBEELDEN	WEEZENSCHULDEN 1356	UITKEERINGEN 1356	WEEZENSCHULDEN 1357
<i>St Janshospitaal</i>	13.878 lb. 11 s.	72 lb.	13.806 lb. 11 s.
<i>Potterie</i>	14.909 lb. 13 s. 4 d.	112 lb.	14.797 lb. 13 s. 4 d.
<i>Leprozenhuis</i>	3.272 lb. 4 s.	24 lb.	3.248 lb. 4 s.

1) R. 1391-1392, f° 19 v°: " Item, ghegeven van weesegehede dat de stede sculdich es diversen personen, dewelke arem waren, mits dat de stede niet elken betaelde die men jaerlyx sculdich es, dit van der termine van Sinte Jansmesse: 68 lb. 15 s. par. ouds ghelts, ghelike dat de grote weesebouc te vullen verclaerst. Comt in nieuwen ghelde: 4 lb. 10 d. grote. Somme 48 lb. 10 s. „

2) Somtijds twee en meer. R. 1340-1341, f° 116 v°, n^r 16. Cf. R. 1341-1342, f° 135, n^r 8.

naamlijst van de weezen, met naast ieder post het bedrag van de weezenschuld en de betalingen van het jaar, maar vermeldde tevens de erf- en lijfrenten, de oude en doode charters (1), en was dus eigenlijk niets anders dan de staat van *scult die de stede sculdich es binnen Brughe* (2).

In het stadsarchief zijn er gedeeltelijk of geheel bewaard gebleven, namelijk die voor 1333 (3), 1340-1341, 1354, 1355-1356, 1357. Op het omslag staat er gewoonlijk *grote weesebouc*.

Het register voor 1340-1341, bij voorbeeld, is samengesteld uit 26 folios langs de beide kanten beschreven, met o. a. 510 posten van weezengeld.

Wanneer in de XIVe eeuw het weezenboek opgesteld was, werd het door twee of drie stadspensionarissen en den stadsgrieffier overzien en geworpen (4), 't is te zeggen men maakte door middel van legpenningen de rekening op van hetgeen de stad aan ieder wees en verder ook aan ieder rentehouder verschuldigd was.

Met het oog op de betalingen van Kerstdag en Sint Jan kwamen dan schepenen, thesauriers, stadspensionarissen en stadsklerken bijeen (5). Onder deze zittingen, die soms zeer lang duurden (6), werd het wee-

1) Waarschijnlijk rentebrieven waarvan de houders dood waren.

2) R. 1332-1333, f° 112, n^r 3: "Janne den Vadt van twee[n] nieuwen weeseboeken te makene ende te ordineerne van der scult die de stede sculdich es binnen Brughe: 26 lb."

3) GILLIODTS (L.), *Inv. arch. ville Bruges*, t. I, bl. 329, citeert dit weezenboek.

4) R. 1340-1341, f° 117, n^r 1: "Van dat Wouter Zegaerd, Roegier van Coudebrouc, Clais van Ghent ende Willem Noid verteerden, als zy versaghen ende wierpen de vors. weesebouc: 49 s."

5) n^r 2: "Van dat scepenen, tresoriers, clerken ende den ghonen die met hemlieden saten, als men ervelike rente, lyfrente ende den weesen betaelden, tsint Jansmesse ende te medewinter, verteerden: 22 lb. 6 s."

6) R. 1306-1307, II, f° 17 v°, n^r 1: "Item, van theringhen

zenboek gehoord, zoowel het hoofdstuk van de erf- en lijfrenten als dat van de weezen. De betalingen zelf werden gedaan aan de hand van drie boekjes: één voor de erfrenten, één voor de lijfrenten, één voor het weezengeld (1), door één (2) of de beide thesauriers (3), soms bijgestaan (4) of vervangen door een stadspensionaris (5) of een stadsklerk (6). Het loon van dengene die, *als misselaar*, de weezen gedurende het jaar had vergolden was van 12 lb. Dit bedrag staat immers in de stadsrekeningen regelmatig geboekt (7).

ghedaen te Jans Maechs bi denghenen die ghenomen waren te sittene over de rekeninghe vanden wesen, binnen 37 daghe : 28 lb. 10 d. „

R. 1334-1335, f° 91, n^r 3: " Willem Nueite, van dat tresoriers ende cleerken verteerden, als zy saten omme de weesen te betaelne, van tien daghen : 9 lb. 10 s. „

1) R. 1339-1340, f° 128 v°, n^r 7: " Bi Roegier van Coudebrouc van 3 bouxkine te scrivene daer mede dat men betaelde ervelike rente, lyfrente ende den weesen, ende van andren diversen scripturen daertoe behorende : 6 lb. „

2) *Ibidem*, n^r 8: " Claikine Raepsade, die de payementen dede vanden vors. ghelde : 12 lb.

Cf. *ibidem*, f° 52 v° : " Clais Raepzaed van sinen tresorierscepe : 50 lb. „

3) R. 1311-1312, f° 1: " *Dit es de rekeninghe Jacobs van Staden ende Everard Rijnvischs, tresoriers vander stede, als van haren ontfanghe ende hutgeheven...*

Dits huut ghegheven wesen in goeder paye, f° 54 v°, n^r 2: " Item, Diederike, filio Jan Ghosins, wese: 16 lb. 9 s. 3 d. per Everard Rynvisch. „

n^r 3: " Item, den selven Diederike : 22 lb. 2 d. per Jacob van Staden. „

4) R. 1307-1308, *Dubbel, Item ute ygheven wesen*, f° 36, n^r 43: " Item, Beatricen Sheghers : 22 lb. Totum solutum per Jacobum de Staden. „ *Ibidem*, f° 26, n^r 23: " Item, Coppine ende Hannekine, Jans wesen van Rucelede : 10 lb. 10 s. per Zegarde. „ Cf. R. 1307-1308, f° 1.

5) R. 1308-1309, *Dubbel, Dits ute ygheven wesen*, f° 38, n^r 27: " Claise Lamme 7 lb. 10 s. per Zegart. „ enz...

6) R. 1345-1346, f° 123, n^r 1: " Willem van Orscamp vanden paiement te doene van erveliken renten, lyfrenten ende weesegehalt, te sinte Jans messe ende te medewintere : 12 lb. „ Cf. *ibidem*, f° 55, n^r 5.

7) R. 1352-1353, f° 118 v°, n^r 10: " Jan den Vos, als wisse-

Men vindt er ook al de kosten van boekhouden: het aankopen en bereiden van perkament voor het groote en het kleine weezenboek (1) en voor de charters die bij den afkoop van weesgelden werden opgesteld (2), verder omslagen van weesboeken (3) en allerhande schrijfkosten (4).

Daarbij wordt er ook melding gemaakt van het gebruik van wijn (5), van *crude* en *confituren* (6), bij het hooren van het weezenboek, en van het wisselverlies bij de betalingen aan de weezen (7). Al deze uitgaven werden door de stadskas gedragen.

*
*
*

In den loop van de XIIIe eeuw, moeten te Brugge de weespenningen, die voorloopig als stadsgeld werden

lare, van dat hi den wesen payement deide tsinte Jans messe ende te medewinter: 12 lb. „

1) R. 1342-1343, f° 150, n^r 14: "Claise van Ghent van 2 ybond fronsins ghebesicht ten weesebouke ende te 3 cleene bouke ende te andren diversen scifturen: 30 s. „

2) R. 1332-1333, f° 111 v°, n^r 3: "Willem Sciete van 2 letteren te scrivene van afghecochten weeseghelde: 2 s. „

3) R. 1308-1309, f° 28 v°, n^r 3: "Item, Mase den clerc van couverturen vellen ten wesen boeke boef vorseit: 7 s. 8 d. „

4) R. 1333-1334, f° 102 v°, n^r 11: "Bi Janne den Vadt, van weeseghelde, lyfrente, verstorven lyfrente, ervelike rente te doen scrivene, ende van andren diversen scifturen diere toe behorden: 15 lb. „

5) R. 1318-1319, f° 62, n^r 10: "Gillis Christiane van coste daer ghedaen metten wine vander tijt dat men lijfrenten ende wesen begonste gheven... „

6) R. 1342-1343, f° 153 v°, n^r 15: "Jacob den Burghgrave van crude, confituren, ybesicht metten burghmeesters ten perlemente varende buten ende binnen onser stede, verteerd in diversen tiden, inde herevaerde te Greveninghe ende te Dixmude ende doe men sat ten weesen: 81 lb. 12 d. „

7) R. 1345-1346, f° 123, n^r 2: "Item doe, bi Willem van Orscamp van verliese van paiement, omme den weesen te ghevoughene hare paiementen, ten terminen vors., also ment gaderde achter porte: 10 lb. 16 s. „

R. 1353-1354, f° 126 v°, n^r 9: "Item, bi Wouter den Hont van goudinen ghelde te wisselne omme selverin ghelt, den weesen meide te ghevoughene bin den jare: 21 lb. „

beschouwd, de voornaamste som van de gemeentelijke ontvangsten geworden zijn. Dit wil daarom niet zeggen dat het de bijzonderste bron van stadsinkomsten was, daar men moet rekening houden met de groote sommen die jaarlijks aan de weeskinderen uitgekeerd moesten worden.

In 1281-1282 was de totale som van de stadsontvangsten van 21.653 lb. par., waarvan niet minder dan 6.464 lb. ontvangen van de weezen. Daarentegen was het bedrag van de gewone ontvangsten maar van 3.998 lb. Maar ten gevolge van de verkwistingen van den magistraat in 1279, was het weezengeld onvoldoende geworden om het tekort van de gemeentekas te kunnen dekken en was Brugge verplicht geworden zware leeningen bij de burgers van Atrecht aan te gaan. Deze leeningen, die pas in 1279 beginnen (1), waren reeds van 10.840 lb. in 1280-81.

Zoo werden de financieele betrekkingen tusschen voorgij en stad, ingericht ten bate van de gemeente eerder dan van de minderjarigen, minder onontbeerlijk. Het bleef nochtans verplichtend de gereede weespenningen in de stadskas te storten.

Brugge vond immers haar voordeel bij die leeningen van weezengeld, op langen termijn (2) en met een lager interest dan bij de burgers van Atrecht (3). Tevens voor de minderjarigen bleef de belegging bij de gemeente de beste waarborg voor de bescherming van hun goed.

Met de bewaring van de weespenningen gingen overigens voor de stad nog andere bijverdiensten gepaard.

1) GILLIODTS (L.), *Cout. ville Bruges*, t. I, bl. 232, n° VII, art. 2.

2) De termijn van terugbetaling was natuurlijk de meerderjarigheid. Cf. supra.

3) Brugge betaalde bij de Atrechtenaars van 10 tot 20 %.

Cf. BIGWOOD (G.), *Le régime juridique et économique du commerce de l'argent dans la Belgique du moyen âge*, I, Bruxelles 1921, Académie Royale de Belgique, Cl. des Lettres, Mémoires [2] in-8°, t. XIV, 1re partie, bl. 440-444.

Zoo treffen we enkele posten aan waar de magistraat de verschuldigde sommen maar gedeeltelijk moest terugbetalen (1) of in rekening brengen (2), terwijl het overige kwijtgescholden werd.

Natuurlijk moesten de weduwen en weezen, zoowel als de *ghemeene porters van der stede*, belastingen betalen. Zoo in 1299 werd er *tallia* omgeslagen *pro expeditione Regis* (3). Hetzelfde jaar, om in de buitengewone onkosten van openbare en vestingwerken te voorzien, werden de weezen nog *getailleerd* voor vier per mille ongeveer (4).

Van den anderen kant, daar de stad het weezengeld tot eigen doeleinden aanwendde, zag ze zich natuurlijk verplicht de jaarlijksche uitkeeringen van andere inkomsten, namelijk van de opbrengst van de *tallia* zelf, te nemen (5). Het gevolg daarvan was dat, wanneer deze werd omgeslagen, de minderjarige belasting-schuldige gedeeltelijk met gesloten beurs, *per talliam*

1) R. 1299, f° 12 v°, n° 19: "Item, Griele filie Willelmi Liebards filii Roberti Militis pro 156 1/2 lb. sibi debitis tanquam orphane pro principali et lucro 100 lb., de residuo quitavit villam."

Zie nog *ibidem*, f° 48, n° 11.

2) *Weezenboek* 1340-1341, f° 20 v°, n° 12; f° 22 v°, n° 1, enz..

3) R. 1299, *Hec debentur orphanis...*, f° 40, n° 8: "Item, Clare relicte Johannis Pax tanquam orphane: 1964 lb. 11 s. (nota: inde debent discomputari pro tallia expeditione Regis: 21 lb. 4 s.)"

Ibidem, f° 42, n° 12: "Item, Waltero orphano Jacobi Zegards ex filia Walteri Volpoud: 831 lb. 11 s. 8 d. (nota: inde solum per talliam expeditionis Regis: 10 lb. 12 s.)"

4) R. 1299, *Hec debentur orphanis...*, f° 40 v°, n° 2: "Item, Johanni orphano Katerine Walkiers ex domno Gyldulfo: 1000 lb. nota: inde solum pro tallia expeditionis Regis: 9 lb. 12 s., item pro tallia fossati versus Arenam: 4 lb."

Zie nog *bv. ibidem*, f° 41 v°, n° 3 en 7.

5) *Weessschulden* 1292-1293, f° 2, n° 11: "Item, Nicholao, Johanni et Griele, orphanis Johannis Pascalis, ex filia Nicholai Doven: 179 lb. 23 d., tunc solum Nicholao Bart, pro ipsis de lucro per talliam: 17 lb. 18 s. 2 d." Zie nog *b. v.* f° 3, n° 11 enz...

suam, kon worden betaald (1) of, met andere woorden, dat de som waarvoor hij aangeslagen was van het kroos werd afgehouden en vergolden verklaard.

Verder het ongeld, geheven met het doel de schuldelging te verzekeren (2), diende natuurlijk ook voor de terugbetaling van de weezenschuld (3).

Hooger zagen wij hoe, in het begin van de XIVe eeuw, Brugge in gebreke bleef voor het uitkeeren van de weesgelden en de minderjarigen van de verplichting moest ontheffen hun nieuwe penningen nog bij de stad te beleggen. Na de politieke onlusten werden de uitgaven van weezengeld opnieuw grootendeels met gesloten beurs gedaan. Bewuste schuldeischers immers, in plaats van hun belastingen te betalen, lieten ze regelmatig van hun vorderingen afhouden, namelijk in 1315 de *pointinghe vander herevaerd* (4), in 1316 de cijns die ze verschuldigd waren voor hun huizen op den gemeenen grond van de stad opgericht (5), nog in 1332

1) *Ibidem*, f° 3, n^r 17: "Item, orphanis Nicholai de Artrike ex filia Johannis Cortscofs: 343 lb.; solum eidem Nicholao pro ipsis de lucro per talliam suam: 25 lb. Item, solum eidem per talliam Jacobi Werd: 9 lb. 6 s."

Zie nog b.v. f° 4, n^r 15, 16, 19, enz.

2) GILLIODTS (L.), *Inv. arch. ville Bruges*, t. I, n^r 83, 91, 128, 149 en 150.

3) R. 1294, *Hec debentur orphanis...*, f° 39, n^r 5: "Item, Marie orphane Grant, filii Christiani Grant: 868 lb. 11 s. 5 d. Inde solum Colardo Cortscof, marito suo, in discomputatione secundi pagamenti assisie servisie: 500 lb. que scripte sunt in rotula communis extradati ac etiam lucrum usque tunc." Cf. *ibidem* f° 43 v°, n^r 5.

4) R. 1315-1316, f° 33 v°: "Het es te wetene dat tresoriers vorseit niet ontfanghen hebben bin haren jaer scare van dat de stede sculdich es te hebbene van..."

Item, vander pointinghe vander herevaerd als van wedewen, wesen, ende vanden ghemeenen porters vander stede."

5) R. 1316-1317, f° 63: "Hute ghogheven den personen die der stede sculdich waren van landchenze, van anderen sculden, die verachtert souden wesen bleven, dat men hem rebateren zal van haerre lyfrente, van haerre erveliker rente ende van haren weseghelde, enten capellanen die men elx jaerlics plegt te ghevene."

de som waarvoor ze aangeslagen waren in de bede (1), in 1335-1336 de *pointinghe vander herevaerd van Denremonde*.

Daaruit blijkt dat, althans sommige jaren, de uitgaven aan de weezen, die in de XIVe eeuwse rekeningen voorkomen, voor een groot deel niets anders zijn dan de sommen waarvoor deze in de belasting waren aangeslagen, zoodat de stad nagenoeg niets meer uit te keeren had (2). Zoo kwam het dat geheele kapitalen voor het betalen van de belastingen werden voorbehouden en als definitief verloren beschouwd (3).

*
* * *

Het is bijna zeker dat, reeds in de XIIIe eeuw, andere steden, buiten Brugge, leeningen hebben aangegaan van weezengeld. Nochtans komen de eerste vermeldingen daarvan eerst in de XIVe eeuw voor.

1) R. 1332-1333. *Huutygheven van ofghecochten weeseghelde*, f° 43 v°, n^r 9: "Jeghen joncfrouw Beelen van Buelemare, omme der bede wilen van miere vrouwen van Vlaenderen, zo was hare haer ghelt vul ghegheven: 17 lb. 5 s. "

2) R. 1335-1336, *In teerste ontfanghen van achterstellen*, f° 1, n^r 4: "Van Michiel van Lembeke, van siere pointinghe, van sinen weeseghelde, vander herevaerd van Denremonde: 13 lb. 4 s. ", n^r 5 "Van joncfrouw Jacominen siere dochter, vander zelve herevaerd van Denremonde, van haren weeseghelde: 13 lb. 4 s. "

Cf. *ibidem*, *Item huutygheven den weesen*, f° 45 v°, n^r 15: "Michiel van Lembeke: 13 lb. 4 s. ", n^r 16: "Michiels kindre vorseit: 13 lb. 4 s. "

3) *Weezenboek 1340-1341, Weeseghelt*. f° 15, n^r 5: "Kateline, Matheus wesen vander Laie, bi Truden filiam Bonijns Werds: 21 lb. 11 s. Solutum anno 40°: 20 s. Item, anno 41: 10 s. ", n^r 6: "Callekine, filia Kateline vander Laie, dat zoe hadde bi Symoen den Voegheraer: 100 lb. Ende es te wetene zo wat dat men van desen ghelde heffen sal vander stede, dat men dat vellen sal vanden ghelde dat staet up Kateline, Callekine moeder vorseit, toter tyd dat ghelt al huut ghegolden sal sijn dat hier voren up hare staet ghescreven, men saelt haer gheven bi consente van Jan Gabriël, haren voghet. Solutum anno 40°: 30 s. Item, anno 41: 30 s. "

Te Ieper werden de beschikbare kapitalen van de minderjarigen in een weezenkas, *huche des orphènes* of *wesenkiste* (1), geplaatst. Naderhand werden ze gewoonlijk in de stadskas teruggestort, natuurlijk om het tekort van de thesaurie aan te zuiveren. In 1304, bij voorbeeld, kwam Ieper, in den tijd van zes maanden, in het bezit van 600 lb. par. (2).

Het kroos op de weesgelden werd regelmatig, op eersten October (3), door den voogd van weezen uitgekeerd (4). Het spreekt van zelf dat, wanneer de penningen, die gedurende het jaar werden ontvangen, nog beschikbaar waren, de minderjarigen uit de weezenkas konden betaald worden (5). Deze uitgaven moesten integendeel door de stadskas gedragen worden, wanneer de magistraat de weezenkapitalen reeds tot eigen doeleinden had aangewend (6). In elk geval bleef de voogd van weezen gehouden, na de termijnbetalingen, het overschot van de gelden in de stadskas te storten (7).

Sedert een onbepaalden datum, hoewel de eerste vermelding maar van 1366 is, leende ook Douai *deniers d'orphènes a le taule des orphènes menres d'eage* (8).

Te Rijsel treffen we ook een gemeenzame kas aan waarin, na de boedelbeschrijving, het *Argent d'Orphènes* of weezengeld moest gestort worden, in afwachting dat de weesheeren, *gard'orphènes* genaamd, zelf of met tusschenkomst van de voogden, ontleeners vonden aan dewelke zij het op kroos toevertrouwden (9).

1) DES MAREZ (G.)—DE SAGHER (E.): *Comptes de la ville d'Ypres* (1267-1329). Bruxelles, 1909-1913, in-4°, II, 20723, 5936.

2) *Ibid.*, I, 1519.

3) *Ibid.*, II, 4498.

4) *Ibid.*, I, 44824.

5) *Ibid.*, II, 170-171.

6) *Ibid.*, I, 43613; 49929; II, 219; 4498; 75720.

7) *Ibid.*, I, 3283; 44824; II, 219; 170-171.

8) ESPINAS (G.), *Les finances de la commune de Douai des origines au XVe siècle*. Paris, 1902, bl. 309 en volg. + notas.

9) MARCHANT (Lucien): *Les Gard' Orphènes à Lille*. Nouvelle

Te St Omaars (1) noemde de weezenkas *huche estant en le Chambre des Orphelins*.

In de rekeningen van den *argentier* en in de besluiten van de schepenen zien we soms den magistraat van deze in deposito gegeven penningen ontleenen.

Daarbij had Sint-Omaars ook *en warde* gelden van degenen die men te Brugge, in de XIIIe eeuw, met de benaming *tanquam orphani* omschreef, penningen die door sommige stichtingen en vereenigingen aan den magistraat toevertrouwd werden, namelijk door de bedelorde van de Dominikaners, het Magdalena-Ziekenhuis, de kerkfabriek van Sint-Michiels. De stad keerde den interest uit van deze verschillende sommen. In 1416 b. v. was ze 790 lb. 2 s. 4 d. voor weesrenten verschuldigd.

Uit dit alles blijkt dus, dat in de Vlaamsche steden, in de XIVe eeuw, de ontleeners van weezengeld nu eens een bijzondere, dan eens de stad zelf was. De weezenkas, die onder verschillende benamingen te Ieper, Rijsel, Douai en Sint-Omaars bestond, was eigenlijk een depositobank, waar zoowel de bijzonderen als de gemeenten, die in geldverlegenheid verkeerden, geld konden ontleenen. Te Brugge daarentegen bestond in de middeleeuwen een dergelijke kas niet. Daar werden de weespenningen door de voogden rechtstreeks in de stadskas gestort. Terwijl deze beleggingen, in de XIIIe eeuw, verplichtend waren komen ze, sedert de XIVe eeuw, alleen nog bij uitzondering in de Brugsche rekeningen voor.

JOSEPH MARÉCHAL.

revue historique de droit français et étranger, t. XXVI, 1902, bl. 268-269 en 469-496.

1) Voor Sint-Omaars, zie: DE PAS (J.), *La Tutelle des Orphelins à Saint-Omer au XIVe siècle*. Fragments d'un "Registre des Orphelins", de 1343 à 1356. Bulletin de la Société des Antiquaires de la Morinie. t. XV, 1933, bl. 339-374.

BEWIJSSTUKKEN

I

13 DECEMBER 1355.

Schepenakte waarbij Godscalc Hauwescild en zijn vrouw de stadsthesauriers een weezenschuld van 32 lb. 16 s. par. kwijtschelden.

GILLIODTS-VAN SEVEREN (L.), *Inventaire des archives de la ville de Bruges*, t. II, bl. 21, n° 513.

« Wie, Jan Blankaerd ende Jan van Thoroud, filius shere Niclais, scepenen in Brucghe te dien tiden dat dese dinghen voor ons waren ghedaen, doen te wetene allen den ghuenen die dese lettren zullen zien jof horen lesen, dat camen voor ons, alsoe voor scepenen, Godscalc Hauwescild, filius shere Lubrechts, ende joncvrauwe Griele sijn wijf, ende gaven halm ende wettelike ghifte den here Pieter Alverdoe ende Jacob Baven, filio shere Jans, alsoe trezoriars vander stede van Brucghe te dien tiden, ter vors. stede bouf, van twee ende dartich ponden ende zestien sceleghe paris. weezen ghelds, leghende ten belefroite inder stede handen ende inden weezenbouc. Ende Godscalc Hauwescild ende joncvrauwe Griele sijn wijf vorseid die wedden ende beloveden den vorseiden trezoriars vander vors. stede, ter vorseider stede bouf, dese vors. twee ende dartich ponde ende zestien sceleghe paris. weezen ghelds, leghende ter vors. stede, te wetten, te waerne ende te warandeerne ter vors. stede van Brucghe vrijen eighindomme tieghen elken meinssche. In kennessen van desen dinghen hebben wie, scepenen vors., dese lettren huuthanghende bezegheld met onsen zeghelen. Dit was ghedaen int jaer ons Heren als men screef dusentich drie hondert vive ende vichtich, upten dartiensden dach vander maend van December. »

Op de keerzijde staat het volgende : « 9 lb. Trezoriars. Wezegheld vercocht der stede bi Godscalc Hauscilde. »

Het stuk is voorzien van de zegels van voornoemde schepenen.

II

20 MEI 1394.

Akte waarbij Willem van den Foreeste de stadthesauriers een weezenschuld van 84 lb. par. kwijtscheldt voor 12 lb.

« GILLIODTS-VAN SEVEREN (L.), *Inventaire des archives de la ville de Bruges*, t. III, n^r 769.

1c, Willem van den Foreeste, filius Wauters, doe te wetene allen lieden, dat ic wel ende redenlike vercocht hebbe eersamen ende wisen lieden, Pieter Boudin Jans ende Jan Bouts, te dien tiden tresoriers van der stede van Brugghe, ter vorseider stede bouf, viere ende tachtentich pond par. weese ghelths, den nobel te achte scellinghe ende sesse peneghe, staende gheteekent in den weesebouc van der stede up joncvrauwe Marien, filiam joncvrauwe Katelinen Blankaerds, omme eene zekere somme van twalef pond par., den nobel te sesse scellinghen groten, die ic ontfanghen hebbe van den vorseiden tresoriers, van welken vorseiden sommen van ghelde ic mi wel ghepayt ende vernoucht houde ende scelde daen of quite de vorseide stede van Brugghe ende allen anderen. Ende voord hebbe ic up ghedreghen ende draghe up bi desen letteren den vorseiden tresoriers, ter vors. stede bouf, de vors. somme van viere ende tachtentich pond par. Ende hebbe hemlieden daen of beloofte warant te wesene eewelike tallen daghen jeghen elken meinsche. In kennessen der waerheiden dese lettere beseghelt met minnen zeghele uuthanghende. Ghedaen int jaer ons Heeren MCCC viere ende tneghentich up den XX^{sten} dach in Meye. »

Het stuk is voorzien van het zegel van Willem van den Foreeste.

Overzicht van de financiële betrekkingen tusschen stad en voogdij te Brugge in de XIIIe eeuw.

STADSREKENING OVER HET JAAR	ONTVANGEN VAN WEEZENGELD	BETALINGEN AAN DE WEEZEN	WEEZEN- SCHULD
1282	6.464 lb.	8.578 lb.	49.056 lb.
1284	4.141 lb.	12.944 lb.	41.343 lb.
1285	6.044 lb.	9.902 lb.	42.691 lb.
1288	6.090 lb.	5.551 lb.	47.143 lb.
1290	4.406 lb.	11.133 lb.	51.142 lb.
1291	5.385 lb.	11.447 lb.	52.608 lb.
1292	6.129 lb.	4.547 lb.	58.542 lb.
1294	4.560 lb.	6.341 lb.	70.282 lb.
1298	12.208 lb.	—	—
1299	22.581 lb.	6.967 lb.	109.248 lb.

* * *

Overzicht van het respectievelijk belang van de stedelijke schulden in de XIIIe eeuw.

STADSREKENING OVER HET JAAR	SCHULDEN AAN DE BANKIERS VAN ATRECHT EN VAN GELEEND GELD	WEEZEN- SCHULDEN	SCHULDEN VAN LIJF- EN ERFRENTEN
1282	—	49.056 lb.	—
1284	35.414 lb.	41.343 lb.	565 lb.
1285	43.287 lb.	42.691 lb.	3.413 lb.
1288	19.730 lb.	47.143 lb.	3.573 lb.
1290	24.940 lb.	51.142 lb.	4.237 lb.
1291	36.098 lb.	52.608 lb.	4.890 lb.
1292	24.200 lb.	58.542 lb.	5.782 lb.
1294	40.770 lb.	70.282 lb.	6.994 lb.
1299	145.331 lb.	109.248 lb.	7.012 lb.

Overzicht van de financieele betrekkingen tusschen voorgij en stad te Brugge, in de XIVe en het begin van de XVe eeuw (1).

STADSRKENING VOOR HET JAAR (n. s.)	BETALINGEN VAN WEEZENGELD	SOM VAN DE AFGEKOCHTE WEESSCHULDEN	AFKOOFSOM	TOTALE WEEZENSCHULD	BEMERKINGEN
1304-1305	—	—	—	139.040 lb. 19 s. 4 1/2 d.	—
1305-1306	293 lb. 16 s. 6 d.	—	—	—	—
1306-1307	10.337 lb. 14 s. 6 1/2 d.	—	—	—	—
1307-1308	5.371 lb. 17 d.	—	—	—	—
1308-1309	8.367 lb. 9 s. 5 d.	—	—	—	—
1309-1310	14.826 lb. 5 s. 9 d.	—	300 lb.	—	1814 lb. 1 d. valent in lichter paye : 3628 lb. 2 d. 1506 lb. 9 s. 6 d. valent in lichter paye: 4519 lb. 8 s. 6 d.
1310-1311	1.814 lb. 1 d.	—	—	—	—
1311-1312	1.506 lb. 9 s. 6 d.	—	—	—	—
1312-1313	4.359 lb. 6 s 11. d.	—	—	—	—
1315-1316	—	—	—	—	—
1316-1317	—	—	—	—	—
1318-1319	11.816 lb. 11 s. 6 d.	1.555 lb. 16 s.	323 lb. 8 s. 6 d.	—	+291 lb. achterstallige betalingen van weezengeld voor het jaar 1315.
1319-1320	3.830 lb. 12 s. 6 d.	—	1.091 lb. 15 s. 8 d.	—	—
1322-1323	3.260 lb. 12 s. 6 d.	—	330 lb. 16 s.	—	—
1333-1334	2.274 lb. 14 s.	—	303 lb. 19 s.	—	—
1334-1335	2.678 lb. 4 s.	1.510 lb. 12 s. 5 d.	465 lb. 10 s.	—	—
1335-1336	2.685 lb. 5 s.	2.423 lb. 13 s. 4 d.	398 lb. 13 s.	—	—
1336-1337	2.833 lb. 20 d.	2.144 lb. 18 s.	80 lb. 14 s.	—	—
1337-1338	2.833 lb. 3 s.	435 lb. 18 s. 4 d.	4 lb. 16 s.	—	—
1338-1339	1.703 lb. 18 s.	14 lb. 15 s. + 184 lb. 17 s.	6 lb.	—	—
1339-1340	1.852 lb. 18 s.	15 lb. 8 s. 4 d.	—	115.022 lb. 6 s. 6 d.	—
1340-1341	1.550 lb. 12 s. 9 d.	—	—	—	—
1341-1342	1.907 lb. 8 s. 6 d.	245 lb. 13 s.	60 lb.	—	—
1342-1343	2.010 lb. 18 s. 2 d.	358 lb.	42 lb. 12 s.	—	—
1344-1345	2.043 lb. 6 s.	—	—	—	—
1345-1346	2.053 lb. 18 s.	—	—	—	—
1346-1347	2.049 lb. 11 s. 9 d.	—	—	—	—
1347-1348	2.023 lb. 19 s. 2 d.	—	—	—	—
1350-1351	2.172 lb. 16 s.	9 lb.	3 lb. 12 s.	—	—
1351-1352	1.757 lb. 9 s.	—	—	—	—
1352-1353	1.853 lb. 12 1/2 s.	—	—	—	—
1353-1354	1.844 lb. 8 s. 4 d.	205 lb. 13 s.	31 lb. 5 s.	—	—
1354-1355	1.798 lb. 13 s. 10 d.	7 lb. 6 s.	3 lb.	—	—
1355-1356	1.911 lb. 2 1/2 s.	576 lb. 11 s.	81 lb.	—	—
Weezenb. 1356	—	—	—	81.873 lb. 13 s. 8 d.	—
Weezenb. 1357	—	—	—	79.983 lb. 5 s. 7 d.	—
1358-1359	1.933 lb. 8 s.	—	—	—	—
1359-1360	1.916 lb. 2 s. 4 d.	—	—	—	—
1360-1361	1.989 lb. 18 s. 10 d.	—	—	—	—
1361-1362	1.907 lb. 11 s. 4 d.	—	—	—	—
1362-1363	2.007 lb. 11 s. 10 d.	—	—	—	—
1363-1364	2.029 lb. 12 s. 4 d.	—	—	—	—
1366-1367	2.538 lb. 6 s. 2 d.	—	—	—	—
1367-1368	2.714 lb. 15 s.	—	—	—	—
1368-1369	2.757 lb. 5 s. 3 d.	—	—	—	—
1369-1370	2.599 lb. 3 s. 8 d.	—	—	—	—
1370-1371	2.511 lb. 18 s.	—	—	—	—
1371-1372	2.508 lb. 9 s.	—	—	—	—
1372-1373	2.449 lb. 18 s.	—	—	—	—
1375-1376	2.520 lb. 7 s. 4 d.	—	—	—	—
1379-1380	929 lb. 4 s.	—	—	—	—
1380-1381	1.755 lb. 14 s. 7 d.	—	—	—	—
1382-1383	—	—	—	—	—
1383-1384	—	—	—	—	—
1385	—	—	—	—	—
1385-1386	1.604 lb. 3 s.	—	—	—	—
1386-1387	524 lb. 8 s. + 80 lb.	—	—	—	—
1387-1388	806 lb. 16 s. 6 d.	—	—	—	—
1388-1389	700 lb. 4 s.	—	—	—	—
1389-1390	1.855 lb. 19 s. 10 d.	—	—	—	—
1390-1391	1.865 lb. 6 s. 6 d.	—	—	—	—
1391-1392	957 lb. 5 s. 6 d.	—	—	—	—
1392-1393	191 lb. 4 s.	—	—	—	—
1393-1394	77 lb. 10 s.	84 lb.	20 s. gr.	—	—
1394-1395	2.680 lb. 7 s. 6 d.	—	—	—	—
1395-1396	711 lb. 11 s.	4 lb. 12 d.	—	—	—
1396-1397	1.042 lb. 15 s. 3 d.	10 lb. gr.	4 lb. gr.	—	—
1397-1398	1.123 lb. 14 s. 6 d.	—	—	—	—
1398-1399	915 lb. 16 s.	—	—	—	—
1400-1401	741 lb.	—	—	—	—
1401-1402	721 lb. 1 s.	—	—	—	—
1402-1403	714 lb. 12 s.	—	—	—	—
1403-1404	713 lb. 16 s. 3 d.	—	—	—	—
1404-1405	711 lb. 1 s.	—	—	—	—
1405-1406	692 lb. 6 s.	—	—	—	—
1406-1407	349 lb. 2 s. 6 d.	—	—	—	—
1408-1409	190 lb. 14 s.	—	—	—	—
1410-1411	—	—	—	—	—
1411-1412	—	—	—	—	—
1413-1414	—	—	—	—	—
1414-1415	25 lb. 9 s.	70 lb. 9 s.	25 lb. 9 s.	—	—
1417-1418	—	—	—	—	—

Het oud pond parisis van het einde van de XIIIe eeuw moet een waarde vertegenwoordigd hebben van 101 gr. zilver. Het lb. grooten bevat van 1391 tot 1407: 256 gr. zilver. De verhouding zal dus zowat 1 lb. gr. = 2 1/2 oud lb. par. geweest zijn.

(1) De sommen zijn in oud lb. par. uitgedrukt.

Overzicht van het respectievelijk belang der stedelijke leeningen in de XIIIe eeuw.

STADSRKENING OVER HET JAAR	— ONTVANGSTEN —			— UITGAVEN —		
	GELEEND GELD	WEEZENGELD	ERF- EN LIJFRENTEN	GELEEND GELD	WEEZENGELD	ERF- EN LIJFRENTEN
1282	10.840 lb.	6.464 lb.	—	6.142 lb.	8.578 lb.	1.323 lb.
1284	9.500 lb.	4.141 lb.	7.464 lb.	8.059 1/2 lb.	12.944 lb.	889 lb.
1285	13.400 lb.	6.044 lb.	3.494 lb.	10.435 lb.	9.902 lb.	2.200 lb.
1288	2.125 lb.	6.090 lb.	1.651 lb.	25.618 lb.	5.551 lb.	3.747 lb.
1290	6.628 lb.	4.406 lb.	1.863 lb.	9.834 lb.	11.133 lb.	3.986 lb.
1291	17.670 lb.	5.385 lb.	6.103 lb.	19.673 lb.	11.447 lb.	5.612 lb.
1292	7.100 lb.	6.129 lb.	7.980 lb.	18.822 lb.	4.547 lb.	3.367 lb.
1294	6.850 lb.	4.560 lb.	871 lb.	3.790 lb.	6.341 lb.	4.738 lb.
1298	500 lb.	12.208 lb.	1.086 lb.	—	—	—
1299	100.000 lb.	22.581 lb.	1.362 lb.	92.773 lb.	6.967 lb.	11.502 lb.